

STADS- EN WIJKMONITOR 2009

afdeling Onderzoek en Statistiek (O&S)
DWS
gemeente Nijmegen

INHOUD

I.	Inleiding en totaalbeeld	4
II.	Ontwikkelingen in de stad	6
III.	Ontwikkelingen in stadsdelen en aandachtsgebieden	18
	Bijlage 1: overzicht met belangrijkste bevindingen per thema	27
	Bijlage 2: vergelijking tussen stadsdelen per thema	32
	Bijlage 3: stedenvergelijking per thema	36
	Bijlage 4: nadere toelichting op totstandkoming Stads- en Wijkmonitor	38

1

INLEIDING EN TOTAALBEELD

Elke twee jaar geeft de afdeling Onderzoek en Statistiek (O&S) met de Stads- en Wijkmonitor een beeld van de staat van de stad en deelgebieden daarbinnen. Op welke punten zijn er opvallende ontwikkelingen? Wat gaat er goed en wat zijn minpunten? In de monitor vatten we alle informatie samen, die O&S in de afgelopen periode over de stad, deelgebieden, deelgroepen en beleidsthema's heeft verzameld. Ook leggen we verbanden tussen verschillende onderzoeksuitkomsten.

De monitor dient onder meer de volgende doelen:

- Zicht geven op het bereiken van algemene doelstellingen van het college van B&W, zoals verwoord in het coalitieakkoord "Samen Sterk". Belangrijke elementen daaruit zijn onder meer: een sociale stad, werk voor iedereen, schone, hele en veilige wijken met voldoende voorzieningen evenals voldoende en betaalbare woonruimte.
- Zicht geven op het bereiken van specifieke doelstellingen binnen de beleidsprogramma's.
- Input geven voor het formuleren van (nieuw) beleid.

De onderliggende rapportage is een samenvatting van de uitkomsten van de Stads- en Wijkmonitor met daarin de hoofdbevindingen. De volledige rapportage van alle uitkomsten is opgenomen in 26 teksten: 17 thematisch gericht en 9 over de afzonderlijke stadsdelen. Deze teksten staan op de bijgevoegde CD-rom en hebben we gepubliceerd op de gemeentelijke website¹.

Een nadere toelichting op de totstandkoming van de Stads- en Wijkmonitor, op de Stadspeiling als belangrijke bron voor de monitor en op de vindplaatsen van aanvullende onderzoeksgegevens en statistieken staat in bijlage 4.

We beginnen de rapportage met een kort totaalbeeld van de uitkomsten.

■ Totaalbeeld uitkomsten

In de afgelopen jaren was de economische groei in Nijmegen hoog en al langere tijd is er een proces gaande van verbetering van de sociaal-economische positie van de Nijmegenaren. De verwachte toekomstige bevolkingsgroei van de stad in combinatie met het hoge opleidingsniveau van de beroepsbevolking biedt economische kansen, maar vereist ook een voortgaande werkgelegenheids groei.

De negatieve gevolgen van de huidige kredietcrisis op de lokale arbeidsmarkt zijn vooralsnog beperkter dan eerder werd verwacht, maar mogelijk liggen er nog risico's op de loer. Zo kunnen bezuinigingsoperaties van de landelijke overheid in de komende jaren hun weerslag hebben op twee in Nijmegen sterk aanwezige sectoren: onderwijs- en gezondheidszorg. De verkoop van zowel nieuwe als bestaande woningen is na het begin van de crisis fors gedaald. Ook is het een stuk moeilijker om een huurwoning te vinden.

Ondernemers blijven de bereikbaarheid van de stad onvoldoende vinden en voor veel burgers is de bereikbaarheid nog steeds een met voorrang door de gemeente aan te pakken stadsprobleem. Cijfers voor met Nijmegen te vergelijken steden laten zien dat Nijmegen qua bereikbaarheid gemiddeld scoort.

Op diverse vlakken zijn de woonbuurten er in het algemeen licht op vooruit gegaan (sociaal, fysiek en qua veiligheid). In diverse aandachtsgebieden binnen het wijkbeleid is de leefbaarheid in bredere zin verbeterd. Het gemiddelde rapportcijfer voor de woonbuurten in 2009 - een 7,5 - is het hoogste dat we sinds 1998 gemeten hebben. De verschillen in het totaaloordeel over de woonbuurt tussen deelgebieden binnen de stad zijn kleiner geworden. Een opvallend specifiek punt is de sterke afname van de ervaren stankoverlast in de buurten.

In het algemeen zien we lichte vooruitgang in het samenleven tussen jongeren en ouderen en tussen allochtonen en autochtonen in de buurten, maar er blijven op dit punt grote gebiedsverschillen bestaan. Soms is er in bepaalde wijken sprake van ernstige jongerenoverlast.

Met een ruime meerderheid van de burgers gaat het goed (qua gezondheid, zelfredzaamheid en participatie). De inzet om Nijmegenaren meer deel te laten nemen aan diverse vrijetijdsbestedingen leidt tot resultaat. Er blijven echter groepen met hardnekkige problemen bestaan, waaronder ook groepen jongeren. Vaak hangen die problemen samen met meerdere leefwerelden waarin personen zich bevinden (thuis, op school, op het werk, in de buurt en binnen de vriendenkring).

Burgers blijven positief oordelen over de stad. Het overgrote deel van de burgers vindt Nijmegen een prettige stad om in te wonen. Veel burgers zijn gehecht aan de stad en vinden Nijmegen een mooie stad. Een ruime meerderheid vindt Nijmegen een schone en een veilige stad. Wel is de totaalwaardering voor de stad licht gedaald (van 7,7 naar 7,5).

Behalve voor verkeersproblematiek (bereikbaarheid, doorstroming, verkeersonveiligheid, luchtvervuiling door druk verkeer) blijven burgers aandacht van de gemeente vragen voor het parkeren in de woonbuurten en in het centrum en voor problemen die te maken hebben met een 'schone' woonomgeving (rommel, zwerfvuil, hondenpoep, verloedering). Verder vinden meer burgers dan twee jaar geleden dat jongerenproblematiek aangepakt moet worden. Het aandeel burgers, dat de aanpak van onveiligheid en criminaliteit als prioriteit voor de gemeente ziet, is verder afgenomen. In samenhang daarmee is er sprake van een lichte afname van de criminaliteit en de beleving van onveiligheid in de stad.

■ Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de hoofdbevindingen uit de Stads- en Wijkmonitor verder uitgewerkt.

Hoofdstuk 3 geeft een beknopt beeld van ontwikkelingen en de stand van zaken in deelgebieden binnen de stad. Behalve op de afzonderlijke stadsdelen gaan we in dat hoofdstuk ook in op de aandachtsgebieden. Dat zijn de gebieden binnen de stad waar relatief veel problemen spelen.

In bijlage 1 is een overzicht van de belangrijkste bevindingen per thema opgenomen, gevolgd door een vergelijking tussen stadsdelen per thema (bijlage 2) en een stedenvergelijking (bijlage 3).

¹ www.nijmegen.nl / Wonen & leven / Onderzoek & Cijfers

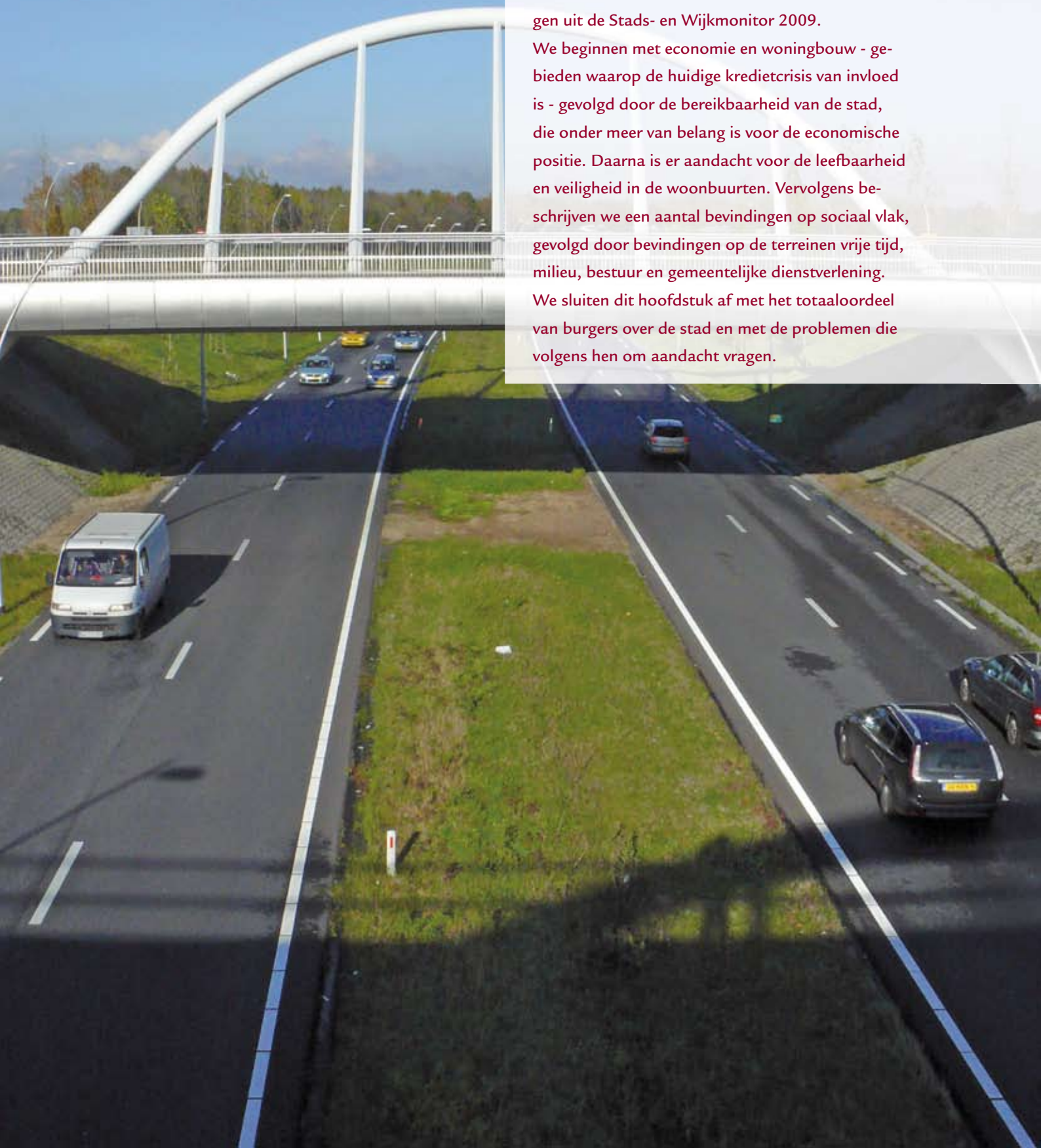
2

ONTWIKKELINGEN IN DE STAD

Hieronder vindt u een schets van de hoofdbevindingen uit de Stads- en Wijkmonitor 2009.

We beginnen met economie en woningbouw - gebieden waarop de huidige kredietcrisis van invloed is - gevolgd door de bereikbaarheid van de stad, die onder meer van belang is voor de economische positie. Daarna is er aandacht voor de leefbaarheid en veiligheid in de woonbuurten. Vervolgens beschrijven we een aantal bevindingen op sociaal vlak, gevolgd door bevindingen op de terreinen vrije tijd, milieu, bestuur en gemeentelijke dienstverlening.

We sluiten dit hoofdstuk af met het totaaloordeel van burgers over de stad en met de problemen die volgens hen om aandacht vragen.

■ Versterking economische positie vanaf midden jaren negentig

In de tweede helft van de jaren negentig was er sprake van een sterke economische groei in Nijmegen. Daarna volgde een periode van laagconjunctuur en vanaf 2005 een herstel van de groeitrend. In de periode 2004-2008 groeide het aantal banen in Nijmegen iets meer dan gemiddeld in de grote steden (+7%) en nam het aantal bedrijven en starters in de stad snel toe. Met name in de periode direct vóór de kredietcrisis was de banengroei relatief sterk, zowel in de *markt*- als in de *non profitsector*. Nijmegen telde in 2008 99.453 banen bij 8.934 vestigingen van bedrijven en instellingen. Naast de werkgelegenheid nam in de afgelopen jaren ook de waardering voor het ondernemingsklimaat toe. Zo steeg het rapportcijfer van ondernemers voor de algehele kwaliteiten van Nijmegen als vestigingsplaats voor bedrijven en instellingen van 6,1 in 2006 naar 6,3 in 2008.

Met de economische groei is de sociaal-economische positie van de Nijmegenaren sinds midden jaren negentig flink verbeterd. In de tweede helft van de jaren negentig werd een grote inhaalslag gemaakt wat betreft arbeidsdeelname en uitkeringsafhankelijkheid. Een periode van hoge werkloosheid, die Nijmegen kenmerkte sinds midden jaren zeventig, kwam tot een einde. Na 2001 viel deze ontwikkeling door conjuncturele tegenwind grotendeels stil; de werkloosheid begon weer toe te nemen. Na 2005 zien we opnieuw een flinke groei van het aantal werkenden. De werkloosheid daalt naar 5%, in de buurt van het landelijke niveau. Ook het aandeel bijstandsgerechtigden in Nijmegen komt steeds dichterbij de buurt van het landelijke gemiddelde, maar blijft nog wel hoger. Na het inzetten van de kredietcrisis begint de werkloosheid in januari 2009 - iets later dan in de rest van het land - weer te stijgen.

Kijken we vooruit, dan is voor de ontwikkeling van de lokale economie van belang dat zowel gemeentelijke als landelijke prognoses een verdere bevolkingsgroei voor Nijmegen voorzien, tegenover een veel mindere sterke stijging van de bevolking in Nederland en zelfs een daling in de nodige andere steden en gebieden. Hoe sterk de groei zal zijn, hangt mede af van de mate waarin het woningbouwprogramma gerealiseerd wordt. Nijmegen heeft voor de komende jaren een flink bouwprogramma op de agenda staan. Vooral in de Waalsprong en het Waalfront staan veel nieuwe woningen gepland. Nu het als gevolg van de kredietcrisis tijdelijk moeilijk is om nieuwbouw te realiseren, kan het zijn dat de groei van het inwoneraantal een aantal jaar stagneert.

De groei van de Nijmeegse bevolking biedt kansen voor de lokale economie, onder meer ook omdat Nijmegen als universiteitstad veel hoogopgeleiden heeft, maar vereist ook een voortgaande werkgelegenheidsgroei.

Ook van belang voor de toekomstige economische ontwikkelingen in de stad is de ruimte voor bedrijven. Op dat vlak zien we grote verschillen tussen de deelmarkten. De stedelijke kantorenmarkt normaliseert de laatste jaren na een periode van zeer ruim aanbod. De winkelmart is traditioneel krapper, maar de leegstand neemt absoluut en in vergelijking met andere grotere gemeenten wel toe. Het aanbod aan direct beschikbaar bedrijventerrein in Nijmegen en Wijchen is de laatste jaren flink krapper geworden. Daartegenover staat een zeer groot en groeiend aanbod aan bestaande bedrijfsruimten in de gehele regio ten zuiden van de Waal.

Achter de voorraad aan terstond uitgeefbaar bedrijventerrein van bijna 20 ha staat lokaal (Nijmegen/Wijchen) overigens nog eens 28 ha aan uitgeefbaar te maken terreinen binnen vastgestelde bestemmingsplannen. Ten noorden van de Waal komt voorts het Overbetuws bedrijvenpark met 85 ha op kortere termijn in aanbod (2010). Wat verder in de tijd zijn er binnen de A73-zone (63 ha) en de A15-zone nog meer mogelijkheden bedrijventerreinen in ontwikkeling te nemen.

■ Grillig beeld voor invloed kredietcrisis op lokale arbeidsmarkt

Op dit moment spelen de gevolgen van de kredietcrisis. De mate waarin Nijmegen hierdoor geraakt wordt, hangt onder meer samen met de structuur van de lokale economie. Door de jaren heen is de *non-profitsector* in Nijmegen, die groot is vanwege de specialisatie van de stad in onderwijs en gezondheidszorg, relatief weinig conjunctuurgevoelig gebleken. Op dit moment is dat gunstig voor Nijmegen, maar het risico bestaat dat deze sector geraakt zal gaan worden door bezuinigingsoperaties van de landelijke overheid in de komende jaren.

De Nijmeegse *marktsector* daarentegen liet door de jaren heen juist grotere schommelingen zien dan in Nederland als geheel. Echter, tot dusver - als we kijken naar de beschikbare regionale cijfers - lijkt de marktsector nog niet sterker dan landelijk te worden getroffen. Regionaal hebben bedrijven vanaf het derde kwartaal 2008 sterk te leiden onder de recessie, maar de effecten op de omzet, export en investeringen zijn grosso modo iets kleiner dan landelijk.

Ongeveer halverwege 2009 bestaat het volgende beeld met betrekking tot de effecten van de kredietcrisis:

- Begin 2009 stijgt de werkloosheid snel, maar in de zomermaanden volgt een onverwachte daling. Onder jongeren neemt de werkloosheid, die heel laag was, het snelst toe, maar in april 2009 komt een einde aan die stijging. In de

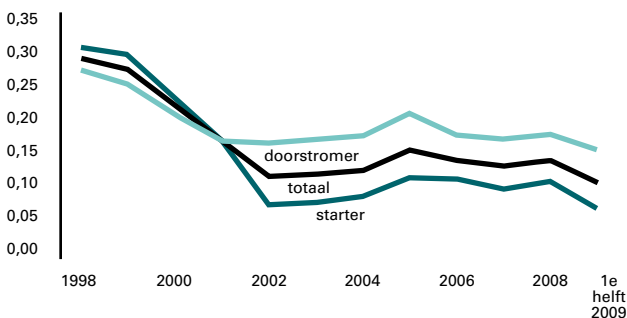
maand september neemt de werkloosheid weer duidelijk toe.

- Het aantal kortdurende bijstandsuitkeringen stijgt, na een sterke daling van het aantal in de voorgaande jaren; bij het aantal langer dan 1 jaar lopende uitkeringen moet de stijging nog beginnen.
- Het maandelijks aantal aanvragen voor schuldhulpverlening is in eerste helft van 2009 gemiddeld hoger dan in 2008.
- De afgezette parkeeruren in het stadscentrum kunnen we als indicator voor de omvang van het binnenstadsbezoek zien. Deze parkeeruren zijn weliswaar aan het dalen, maar die daling is wel aan het afvlakken.
- Het aantal hotelovernachtingen is het laatste jaar flink gedaald. Dat heeft in ieder geval te maken met het inzakken van de zakelijke markt en een vermindering van de capaciteit. In hoeverre er ook minder toeristen in Nijmegen blijven overnachten, kunnen we nog niet zeggen.
- Het saldo aanwas bedrijven - starters en oprichtingen aan de pluskant, en opheffingen en faillissementen aan de minskant - was in de eerste helft van 2009 positief.

■ Kredietcrisis heeft negatieve gevolgen voor zowel koop- als huurmarkt

Niet alleen de lokale economie heeft te kampen met de negatieve gevolgen van de kredietcrisis, maar zeker ook de woningmarkt. Vanaf het derde kwartaal 2008 zakte de verkoop van nieuwe woningen in. Ook de verkoop van bestaande woningen liep flink terug: in het eerste halfjaar van 2009 werden in Nijmegen ongeveer een derde minder bestaande woningen verkocht dan in het eerste halfjaar van 2008. Dit komt overeen met het landelijke beeld.

De kansen op een woning voor woningzoekenden op de huurmarkt daalden de eerste helft van 2009 naar het laagste niveau sinds 10 jaar. Sinds 2002 is de slaagkans voor de starters op de huurmarkt kleiner dan voor doorstromers, d.w.z. degenen die al in een huurwoning zitten. Daarbovenop komt dat begin 2009 starters sterker dan doorstromers geconfronteerd worden met dalende slaagkansen (zie illustratie 1).

Illustratie 1: slaagkansen voor huurwoningen; voorbeeld: 0,15 betekent dat per jaar 15 van de 100 woningzoekenden een woning vinden

Bron: Trends in Bouwen en Wonen 16, O&S

De huidige lagere slaagkansen op de huurmarkt hebben deels met de kredietcrisis te maken: huurders zullen minder snel willen en kunnen verhuizen naar een andere, duurdere huurwoning of een koopwoning. Ook de start van relatief grote herstructureringsprojecten in 2008 en 2009 speelt een rol. Het tijdelijk moeten plaatsen van huishoudens in andere huurwoningen drukt het aanbod te verhuren woningen naar beneden.

In vergelijking met andere steden zijn er in Nijmegen veel sociale huurwoningen: 43% van alle woningen tegenover 27 tot 42% in met Nijmegen te vergelijken steden. Maar ook de omvang van de groepen, die op deze woningen aanspraak kunnen maken, is groot. Het gaat daarbij niet alleen om minima maar ook om doelgroep(+)-huishoudens. Dit zijn huishoudens die een wat hoger inkomen hebben, maar niet voldoende om zich op de koopmarkt te begeven. Het absolute aantal woningen, dat bereikbaar is voor huishoudens met een laag inkomen, is sinds 2002 ongeveer gelijk gebleven. Maar de totale woningvoorraad is in deze periode wel gegroeid. Het aandeel bereikbare woningen is dus afgenomen.

De slaagkansen op de huurmarkt voor minima liggen de laatste anderhalf jaar op een gemiddeld niveau, die voor doelgroep huishoudens liggen iets lager. Vóór 2008 was dat nog andersom.

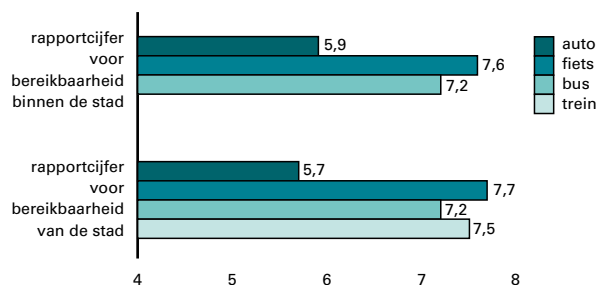
Op grond van verwachte veranderingen in de leeftijdsopbouw en de huishoudenssamenstelling is berekend dat er tot 2020 circa 13.000 woningen in Nijmegen gebouwd moeten worden, waarvan de helft laagbouw en de helft huur. De lijst met potentiële bouwprojecten omvat ongeveer 18.000 woningen. Zo'n marge is nodig omdat veel projecten uitvalven of vertraagd worden. Het aandeel etagewoningen in het programma is groter dan de vijftig procent die de behoefte-indicaties aangeven.

■ Verkeersdrukke blijft groot, ondernemers en burgers blijven de bereikbaarheid van Nijmegen een belangrijk probleem vinden

Uit de in 2008 gehouden verkeerstellingen komt naar voren dat de verkeersintensiteit op belangrijke hoofdwegen in Nijmegen op een hoog niveau blijft. In vergelijking met 2007 werden in 2008 wat meer vervoersbewegingen geteld op de Waalbrug (meer autoverkeer) en op de wegen over het Maas Waalkanaal (zowel meer auto- als meer (brom)fietsverkeer). Deze tellingen zijn overigens gehouden vóór het project 'Slim Prijzen' van start ging en vóór de gevolgen van de kredietcrisis op de landelijke en regionale filedruk zichtbaar werden. Voor enkele soorten vervoersbewegingen in de stad meten we een toename van de populariteit van het fietsen. Het aandeel fietsgebruikers in het woon-werkverkeer binnen Nijmegen is de afgelopen twee jaar toegenomen, tegenover een afname van het aandeel autogebruikers. En het aandeel fietsers onder de Nijmeegse binnenstadsbezoekers bleek in 2007 hoger dan in 2005 en is de laatste twee jaar op hetzelfde niveau gebleven. De verkeersdrukke is medebepalend voor de bereikbaarheid, onder andere de bereikbaarheid van banen. Nijmegenaren, die met de auto naar hun werk buiten de stad gaan, komen

naar eigen zeggen gemiddeld bij 3 van de 10 autoritten op de heenweg en bij 4 van de 10 ritten op de terugweg in de file te staan. En Nijmegenaren, die in de stad zelf werken, komen gemiddeld bij 2 van de 10 autoritten naar hun werk en ook bij 2 van de 10 ritten terug naar huis in de file te staan. Ook deze cijfers hebben betrekking op voorjaar 2009, dus vóór de start van 'Slim Prijzen'.

Onderzoeksbureau 'Atlas voor gemeenten' heeft voor de grote steden berekend wat het effect van de spits is op de bereikbaarheid van banen vanuit de stad met de auto. Als we kijken naar steden die we met Nijmegen kunnen vergelijken, zien we het volgende. In enkele steden - Haarlem, Leiden, Den Bosch en Breda - is het aantal binnen acceptabele reistijden te bereiken banen in de spits fors lager dan buiten de spits. In steden als Groningen, Enschede en Maastricht daarentegen verschilt de bereikbaarheid van banen weinig voor in en buiten de spits. Nijmegen neemt meer een middenpositie in, samen met Arnhem en Apeldoorn: de spits heeft zeker invloed op de bereikbaarheid van banen, maar niet zoveel als in de hierboven als eerste genoemde steden.

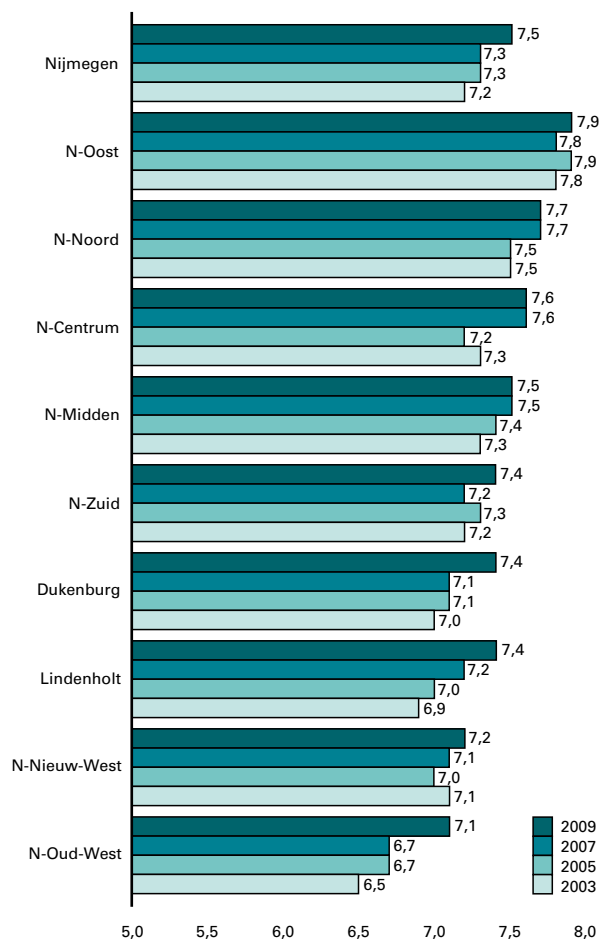

Illustratie 2: rapportcijfers van burgers voor de bereikbaarheid
Bron: Stadspelling 2009

De Nijmeegse ondernemers blijven een onvoldoende geven voor de bereikbaarheid van de stad (zowel in 2006 als in 2008 een 5,8). Burgers geven een 5,7 voor het gemak waarmee ze de stad uit verschillende richtingen per auto kunnen binnenkomen en een 5,9 voor het gemak waarmee ze zich per auto binnen de stad kunnen verplaatsen. Voor de bereikbaarheid per fiets, bus en trein zijn rapportcijfers tussen de 7 en 8 gegeven. In 2007 stond de bereikbaarheid van de stad (intern en extern) duidelijk op nummer 1 in de ranglijst van problemen, die de gemeente volgens de burgers met voorrang moet aanpakken. In 2009 is dat nog steeds het geval (zie illustratie 13).

■ Vooruitgang in buurten: verschillen tussen deelgebieden in de stad kleiner

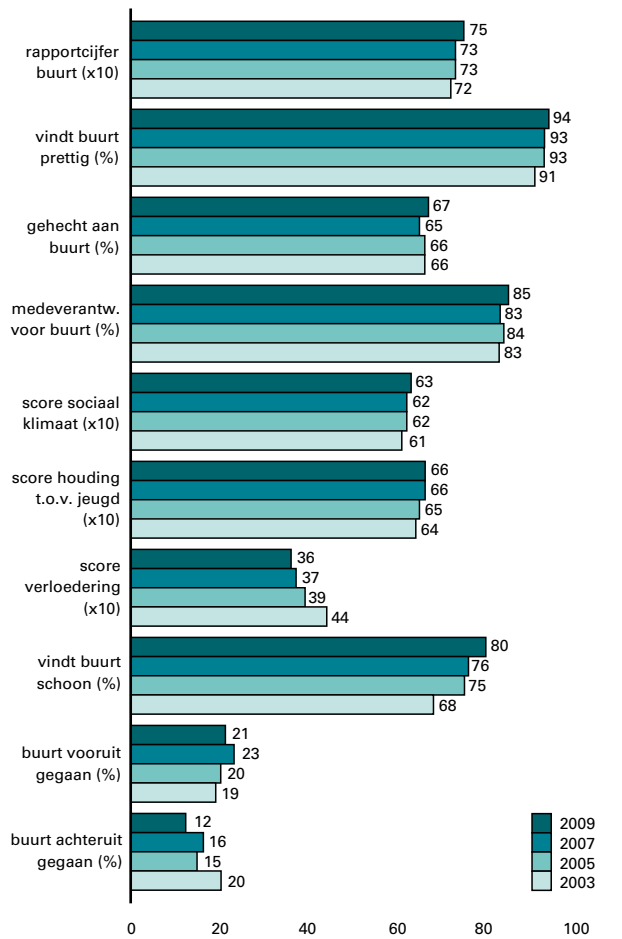
In vergelijking met 2007 zijn 7 aandachtsgebieden binnen de stad er in bredere zin op vooruitgegaan (Willemskwartier, Wolfskuil, Biezen, Heseveld, Hatert, Zellersacker en Benedenstad). In de overige 11 aandachtsgebieden, waaronder veel gebieden uit de jaren zeventig en tachtig in Dukenburg en Lindenholt, is de situatie min of meer stabiel gebleven. Wel is er binnen deze gebieden op onderdelen sprake van een positieve of negatieve dynamiek.

Illustratie 3: rapportcijfer voor de woonbuurt, per stadsdeel
Bron: Stadspellingen 2003, 2005, 2007, 2009, O&S

Al met al zijn de verschillen in woon- en leefklimaat tussen de deelgebieden binnen Nijmegen iets kleiner geworden. Dit komt onder meer tot uiting in kleinere verschillen tussen de stadsdelen bij het rapportcijfer dat burgers voor hun woonbuurt geven. Het gemiddelde rapportcijfer voor de woonbuurt in 2009 - een 7,5 - is het hoogste dat we sinds 1998 gemeten hebben.

In Oud-West is de waardering in de afgelopen twee jaar gestegen van 6,7 naar 7,1. Daarmee is er nu geen enkel stadsdeel meer, waar de gemiddelde waardering voor de woonbuurt beneden de 7 ligt. Het hoogst scorende stadsdeel blijft Nijmegen-Oost, met 7,9.

Illustratie 4: uitkomsten over hoe burgers tegen hun woonbuurt aankijken

Bron: Stadspeilingen 2003, 2005, 2007, 2009, O&S

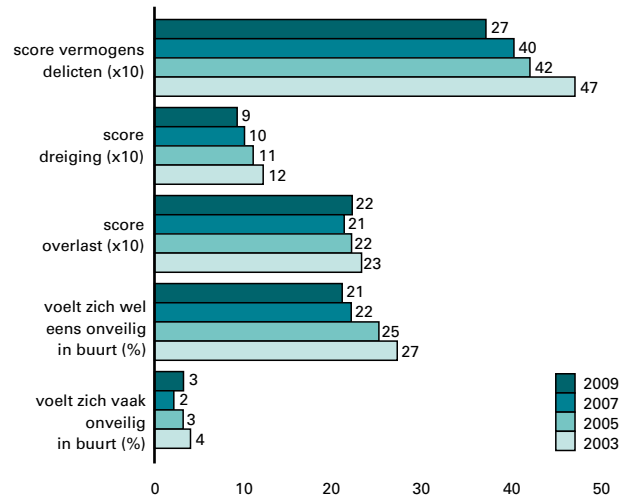
Achter het verbeterde totaaloordeel voor de buurt zien we (lichte) verbeteringen op diverse terreinen (zie illustraties 4, 5 en 6), onder meer:

- de omgang tussen burgers in de buurten (zie score voor sociaal klimaat);
- de mate waarin vernieling, bekladding, zwerfvuil en hondenpoep in de woonbuurt voorkomen (zie score voor verloedering);
- het aandeel dat de buurt schoon vindt;
- de waardering voor de voorzieningen in de buurt, met name als het gaat om speelvoorzieningen voor kinderen;
- de mate waarin burgers aangeven dat ze zelf in de woonbuurt slachtoffer van delicten zijn geweest plus het aantal aangiftes voor vermogens- en geweldsdelicten;
- de onveiligheidsbeleving;
- de ervaren stankoverlast.

Van de burgers is 21% van mening dat de woonbuurt in het voorgaande jaar vooruit is gegaan, 12% vindt het tegendeel. Voor de ervaren vooruitgang worden verschillende argumenten aangedragen. Op de eerste plaats is dat de betere sfeer in de buurt (contacten, burens, activiteiten e.d.). Daarna worden genoemd: renovatie/nieuwbouw, het meer verzorgde beeld van de buurt (beter onderhoud, minder zwerfvuil), meer/beter

onderhouden groen, beter onderhoud van wegen/fietspaden en meer voorzieningen voor de jeugd.

Ook bij de redenen voor achteruitgang staat de veranderde sfeer in de buurt bovenaan, gevolgd door meer rommel/zwerfvuil en meer hangjongeren.

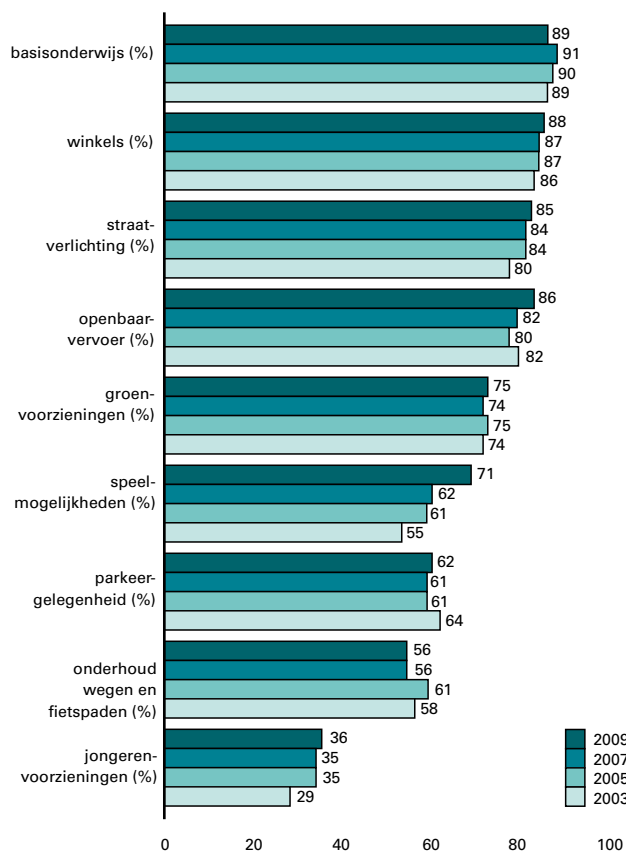

Illustratie 5: beleving bij burgers ten aanzien van onveiligheid en criminaliteit

Bron: Stadspeilingen 2003, 2005, 2007, 2009, O&S

Niet alleen bij volwassenen, maar ook bij jongeren is het oordeel over de woonbuurt positiever geworden. Het rapportcijfer dat zij voor de buurt geven, is gestegen van 7,1 in 2003 naar 7,4 in 2008. Meer jongeren dan in 2003 vinden de buurt 'schoon, heel en veilig'. En ook over de contacten tussen jongeren onderling en tussen jong en oud in de buurt zijn jongeren gunstiger gaan oordelen. De genoemde verbeteringen gelden zowel voor de aandachtsgebieden als voor de niet-aandachtsgebieden. Wel blijft het oordeel in de aandachtsgebieden op alle genoemde punten duidelijk minder positief dan in de niet-aandachtsgebieden.

Nog steeds is een minderheid van de burgers van mening dat de gemeente voldoende aandacht heeft voor de problemen in de buurt, maar de tendens van de afgelopen jaren is wel positief. Sinds 2003 is de groep, die positief is over de aandacht van de gemeente voor buurtproblemen, gestegen van een kwart naar ruim een derde (37%). In diezelfde periode daalde het aandeel mensen dat van mening is dat de gemeente te weinig aan de buurtproblemen doet van 57% naar 42%.

Illustratie 6: tevredenheid bij burgers over buurtvoorzieningen

Bron: Stadspeilingen 2003, 2005, 2007, 2009, O&S

Met meeste burgers gaat het goed, wel verschillende groepen met hardnekkige problemen

Met veel volwassen Nijmegenaren gaat het goed: een ruime meerderheid geeft bijvoorbeeld aan zich goed gezond en gelukkig te voelen, voldoende contacten te hebben en goed voor zichzelf te kunnen zorgen. Ook het algemene beeld met betrekking tot de jeugd is gunstig. Een ruime meerderheid van de jongeren voelt zich goed gezond en oordeelt positief over de situatie thuis, op school en in de woonbuurt. Bij de jeugd zijn verbeteringen gemeten waar het gaat om het contact met de ouders, spijbelen, pesten, de deelname aan activiteiten in de vrije tijd en de leefstijl.

Tegelijk constateren we opnieuw dat er hardnekkige problemen bij bepaalde groepen inwoners bestaan:

- *multi-probleem huishoudens*
De problemen binnen deze huishoudens hebben een sociaal-economische component (geen werk, veel schulden) en een psychosociale component (opvoedingsproblemen, probleemrijke kinderen, relatieproblemen, huiselijk geweld, verstandelijke beperkingen). Soms zijn die problemen al geworteld in voorgaande generaties. Steeds vaker blijken multi-probleem huishoudens eenoudergezinnen te zijn.

In zeven Nijmeegse wijken zijn op dit moment wijkteams actief, bedoeld om multi-probleem huishoudens te ondersteunen. Een recente evaluatie van één van die wijkteams (in Wolfskuil) heeft nieuw licht geworpen op de omvang van de problematiek. Op basis van de binnen het project besproken huishoudens, is er bij naar schatting 1% van de huishoudens in Wolfskuil sprake van een multi-probleem situatie.

Bij de moeilijkste gevallen worden gezinscoaches ingezet. Deze trachten de betreffende gezinnen weer enigszins op de rails te krijgen. Wat de effecten op langere termijn zijn moet worden afgewacht.

- *Veelplegers*

Veelplegers zijn personen die bij herhaling delicten plegen. Ze doen dat veelal omdat ze verslaafd aan alcohol en/of drugs zijn. Om in hun middelengebruik te kunnen voorzien, hebben ze veel geld nodig. Dat geld wordt verkregen via diefstal en woninginbraak. Het gros van de veelplegers kampt met psychiatrische of psychosociale problemen. Omdat veelplegers verantwoordelijk zijn voor een groot deel van de dagelijkse criminaliteit en veel mensen daar last van hebben, is de gemeente van start gegaan met een nieuw veelplegersbeleid, waarbij repressie en zorg gecombineerd worden.

Nijmegen telt ongeveer 475 volwassen veelplegers, van wie er circa 175 als zeer actief gelden. Met enkele tientallen veelplegers heeft de gemeente een contract gesloten. Zij beloven geen delicten meer te plegen. In ruil daarvoor krijgen ze hulp bij het resocialiseren. Wanneer iemand toch een delict pleegt, verdwijnt hij voor langere tijd in de gevangenis.

De monitoring van de veelplegersaanpak laat zien dat deze behoorlijk goed werkt, maar het is nog te vroeg voor definitieve conclusies.

- *Jongeren die voor ernstige overlast zorgen*

In het algemeen is er sprake van een lichte afname van de door Nijmeegse burgers ervaren jongerenoverlast. Maar er zijn wel grote gebiedsverschillen. In de meeste aandachtsgebieden wordt door volwassenen én jongeren relatief veel jongerenoverlast ervaren. In sommige van die gebieden is deze overlast in de laatste twee jaar toegenomen, in andere juist afgenomen. In enkele wijken nam de overlast ernstige vormen aan. Het aandeel burgers, dat jongerenproblematiek als een met voorrang aan te pakken buurt- en stadsprobleem ziet, is toegenomen (zie illustraties 13 en 14).

Verder zien we dat het aantal jeugdige verdachten uit Nijmegen steeg van circa 800 in 2003 naar richting de 1.100 in 2007. Tot die jeugdige verdachten behoren relatief veel niet-westerse allochtonen, met name Marokkaanse, Antilliaanse en Surinaamse jongens. Binnen projecten in verschillende Nijmeegse wijken, waar risico- en probleemjongeren worden besproken, nam vooral het aandeel Marokkaanse jongens in de afgelopen tijd fors toe.

Niet alleen bij de politie, maar bijvoorbeeld ook bij jeugdzorg zijn er meer probleemjongeren in beeld dan enige jaren geleden. Daarbij gaat het niet alleen om jongeren die problemen veroorzaken maar ook om jongeren die problemen hebben. Het aantal meldingen voor vrijwillige jeugdhulpverlening bij Bureau Jeugdzorg nam in de regio Nijmegen toe van circa 1.050 naar meer dan 1.200 in 2008. En het aantal jeugdigen met een ondertoezichtstelling of onder voogdij steeg van bijna 500 in 2005 naar ruim 600 in 2008.

Dat er meer probleemjongeren in beeld zijn, hoeft niet direct te betekenen dat het aantal probleemjongeren ook daadwerkelijk is toegenomen. Enquêteonderzoek onder de Nijmeegse jeugd wijst juist op een afname van het aandeel jongeren dat ernstige problemen heeft of veroorzaakt. En voor het groeiende beroep op jeugdzorg kunnen ook andere verklaringen genoemd worden. Denk bijvoorbeeld aan de uitbouw van lokale zorgstructuren voor kinderen en jongeren (Kijk op Kleintjes, zorg- en adviesteams), bedoeld om problemen bij jeugdigen in een vroeg stadium te signaleren en aan te pakken.

Voor alle genoemde probleemgroepen geldt dat er in de regel sprake is van een complexe problematiek, die samenhangt met meerdere leefwerelden waarin personen zich bevinden (thuis, op school, op het werk, in de buurt en binnen de vriendenkring).

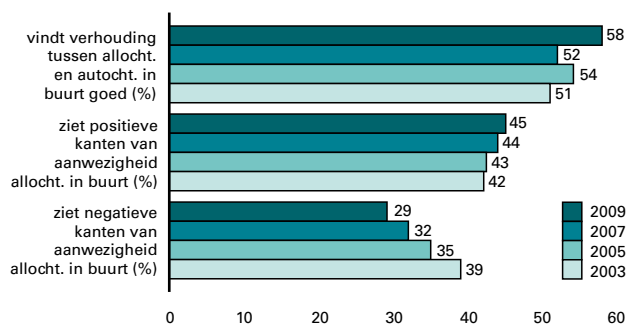
Bij de aanpak van die problemen wordt steeds meer rekening gehouden met deze bredere context en is er meer samenwerking tussen verschillende instanties. Verder is de aanpak meer 'outreaching' geworden: erop afstappen en daadkrachtig optreden in de leefwerelden van de betrokkenen zelf.

■ Verbeteringen op het vlak van samenleven tussen allochtonen en autochtonen, niet-westerse allochtonen blijven wel op achterstand staan

In het algemeen ontwikkelt het samenleven tussen allochtonen en autochtonen in Nijmegen zich positief. Het aandeel burgers, dat vindt dat de verhouding tussen allochtone en autochtone buurtbewoners goed is, is gestegen (58% tegenover 51 tot 54% in de periode 2003-2007). Het aandeel dat negatieve kanten ziet aan de aanwezigheid van allochtonen in de buurt is afgenomen (van 39% in 2003 naar 29% in 2009). En ook de Nijmeegse jeugd oordeelt positiever dan enkele jaren geleden over de omgang tussen jongeren uit verschillende culturen in hun buurt.

Een beperkt deel van de burgers ziet integratieproblematiek als een met voorrang aan te pakken buurtprobleem (gemiddeld 1% en maximaal 6% voor aandachtsgebieden met veel allochtone inwoners).

Kijken we naar de afzonderlijke wijken, dan zien we vooral vooruitgang in de verhouding tussen allochtonen en autochtonen, en in sommige wijken achteruitgang.

Illustratie 7: oordelen van burgers m.b.t. integratie

Bron: Stadspanningen 2003, 2005, 2007, 2009, O&S

Wel blijft het zo dat burgers in gebieden, waar naar verhouding veel niet-westerse allochtonen wonen, aanmerkelijk minder positief zijn over het samenleven tussen allochtonen en autochtonen. In 2007 constateerden we in dit verband een lichte afname van de mate van geconcentreerd wonen in aandachtsgebieden bij deelgroepen allochtonen. Deze ontwikkeling heeft zich in de afgelopen jaren niet voortgezet.

De maatschappelijke achterstand van veel niet-westerse allochtonen in Nijmegen blijft hardnekkig. Zo is de werkloosheid bij deze groep nog steeds drie à vier keer zo hoog als bij autochtone Nijmegenaren. Wel zijn er duidelijke verschillen tussen deelgroepen allochtonen: onder de Surinamers en Antillianen is de werkloosheid duidelijk lager dan onder mensen van Turkse en Marokkaanse komaf; bij de overige niet-westerse allochtonen (veelal politieke vluchtelingen) is de werkloosheid het hoogst.

Binnen het voortgezet onderwijs zien we dat het aandeel niet-westerse allochtonen op havo en vwo ongeveer gelijk is gebleven. Van de scholieren met een niet-westerse achtergrond volgt minder dan een derde een opleiding op havo-/vwo niveau. Bij autochtone en westerse allochtone leerlingen is dat meer dan de helft. Binnen de niet-westerse beroepsbevolking neemt het aandeel hoger opgeleiden wél licht toe.

Ook op het vlak van maatschappelijke participatie constateren we achterstand bij niet-westerse allochtonen: minder deelname aan vrijwilligerswerk, buurtactiviteiten, cultuur en sport. Vooral laag opgeleide Turkse en Marokkaanse vrouwen blijven, ook nadat ze formeel zijn ingeburgerd, weinig maatschappelijk actief.

Een extra punt van zorg is het naar verhouding grote aandeel niet-westerse allochtonen onder de overlast veroorzakende en criminele jongeren.

Een ander punt van aandacht is het gegeven dat niet-westerse leerlingen vaak ouders met een lage opleiding, en daardoor een lage startkans in het onderwijs hebben. Bovendien is het schoolbezoek van allochtone kinderen geconcentreerd op een beperkt aantal scholen. Op 9 van de Nijmeegse basisscholen is meer dan 40% van de leerlingen van niet-westerse herkomst. Bij 4 daarvan is er sprake van een sterke oververtegenwoordiging ten opzichte van het verzorgingsgebied.

Bij de bovengenoemde constateringen hoort de opmerking dat achterstanden bij niet-westerse allochtonen - bijvoorbeeld

als het gaat om de woonsituatie, sport- en cultuurdeelname evenals het onderwijsniveau - onder meer een uitdrukking zijn van de zwakke sociaal-economische positie van deze mensen.

■ Veel jongeren in hoger (voortgezet) onderwijs, wel enkele zorgpunten ten aanzien van Nijmeegse leerlingen

Nijmeegse leerlingen in het voortgezet onderwijs zitten in vergelijking met andere steden vaak op de havo en het vwo. Een verklaring daarvoor is het bovengemiddeld hoge opleidingsniveau van de ouders. Ook van buiten Nijmegen trekt de stad veel jongeren aan die goed kunnen leren. Het aantal mensen dat een opleiding volgt aan de Radboud Universiteit of de Nijmeegse vestigingen van de HAN is opnieuw gestegen, naar circa 34.000 in totaal.

Op het terrein van onderwijs zien we enkele zorgpunten, onder meer bij de leerlingen die naar verhouding meer moeite met leren hebben, d.w.z. leerlingen op de basisschool met lage startkansen (leerlingen van wie de ouders laagopgeleid zijn) en leerlingen die op het MBO hun startkwalificatie proberen te halen (= afronden basisberoepsopleiding):

- De basisschoolleerlingen met lage startkansen scoren bij de Cito-toets in groep 8 slechter dan landelijk.
- Het voortijdig schoolverlaten onder Nijmeegse MBO-ers (14%) is hoger dan in andere steden en een stuk hoger dan landelijk (8,5%). Op het MBO is ook het verzuim relatief hoog.
- Op zowel de Nijmeegse scholen voor voortgezet onderwijs als de Nijmeegse MBO-opleidingen is de schooluitval onder de leerlingen uit Nijmegen hoger dan onder de leerlingen uit de regio, die hier op school zitten.

Voor deze zorgpunten hebben we nog geen volledige verklaring. Wat een rol kan spelen is dat er onder de leerlingen uit Nijmegen (en andere steden) meer risicjongeren zijn dan onder de leerlingen uit de regiogemeenten, omdat het aandeel huishoudens met een sociaal-economisch zwakke positie in steden bovengemiddeld is.

■ Groei van deelname aan georganiseerde activiteiten in de vrije tijd

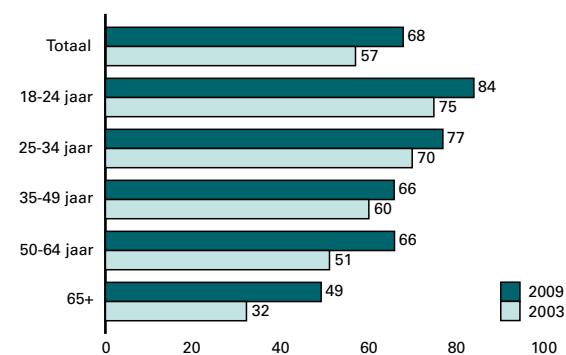
In de afgelopen jaren is het aanbod van voorzieningen en activiteiten voor jongeren verbeterd en uitgebreid (investeringen in sport- en speelplekken in de buurt, uitbreiding naschools aanbod van sport- en creatieve activiteiten). We zien dat het bereik van de betreffende voorzieningen en activiteiten is toegenomen. Verder valt op dat meer jongeren dan enkele jaren geleden buiten school lessen in een creatieve activiteit volgen (muziek, dans, toneel, enzovoorts). Het aandeel jongeren dat tegen betaling les volgt bij de Lindenberg is de afgelopen jaren vrij stabiel gebleven. Het aandeel dat dat doet bij andere instellingen of bij leraren die als zelfstandige werken is toegenomen.

Zowel bij jongeren als bij volwassenen is de sportdeelname toegenomen: van de jongeren doet nu ruim 80% aan sport, en van de volwassenen 68%. Bij volwassenen heeft die toename vooral te maken met de groei van het sporten bij commerciële sportcentra en de groei van individuele sporten als hardlopen, wielrennen/mountainbiken en wandelen. Het aandeel volwassenen dat bij verenigingen sport, is wat afgenomen. Bij de jongeren daarentegen is er sprake van een toename van het percentage dat lid van een sportclub is (van 60% in 2007 naar 64% in 2009).

De gemeente heeft ingezet op sportstimulering bij doelgroepen. Bij die groepen is de sportdeelname relatief sterk gestegen. Zo is de toename van het aantal sportclubleden naar verhouding wat groter bij jongeren in de aandachtsgebieden en bij jongeren van niet-westerse herkomst. En bij de volwassenen zien we een relatief sterke toename van de sportdeelname bij de ouderen (zie illustratie 8).

Bij volwassenen is het aandeel dat vrijwilligerswerk doet licht gestegen (naar 30%). Het aandeel dat vrijwilligerswerk doet bij sportclubs (6%) is niet gestegen. Daardoor hebben nog steeds veel clubs behoefte aan extra kader, met name bestuurs- en commissieleden, trainers en mensen voor bar- en kantine-diensten.

Bij één vrijetijdsbesteding zien we achteruitgang. Net als landelijk, is ook in Nijmegen het gebruik van de bibliotheek aan het dalen. Deze daling is het sterkst bij de jongvolwassenen, maar gering bij ouderen.

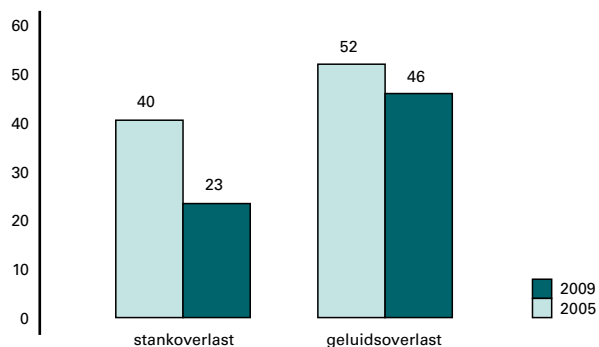

Illustratie 8: aandeel sporters onder volwassenen, naar leeftijdscategorie (%)

Bron: Stadspeiling 2003, 2009, O&S

■ Stank- en geluidsoverlast afgenomen

In 2005 gaf men op 40% van de adressen aan dat men hinder had van stank of vieze lucht in de buurt, tegenover op 27% in het jaar 2000. In 2009 zien we een scherpe daling naar 23%. De piek in de ervaren stankoverlast in 2005 viel samen met een toen gevoerde discussie over de luchtkwaliteit naar aanleiding van geuronderzoeken in Nijmegen-West en Weurt. Bij de afname van de ervaren stankoverlast speelt de realisering van geurreductie bij enkele bedrijven een rol, en mogelijk ook de strengere handhaving door de gemeente op geuremissies. Ook de toename van 'schonere' auto's is van invloed. Desondanks blijft wegverkeer de meest genoemde bron van stankoverlast. Andere meer genoemde bronnen zijn: het riool, bedrijven op industrieterreinen of in de buurt, hondenpoep, vuilverbranding (ARN) en mestlucht. Lindenholt en Oud-West blijven de stadsdelen waar relatief veel stankoverlast wordt ervaren (industrieterrein en afvalenergiecentrale ARN in de nabije omgeving). De landelijke normen voor de luchtkwaliteit worden op bijna alle plekken in de stad gehaald. Voor een beperkt aantal plekken in de stad zijn in 2008 overschrijdingen van grenswaarden voor fijn stof en stikstofdioxide berekend. Het gaat om stroken langs drukke hoofdwegen. De verwachting is dat er in 2010 bijna geen overschrijdingen meer zijn. Tegelijk met de daling van de stankoverlast zien we een daling van het percentage huishoudens waar gezondheidsklachten ervaren worden, die leden van die huishoudens toeschrijven aan de luchtkwaliteit (van 11% in 2005 naar 4% in 2009). Net als bij de vorige peilingen betreffen de klachten vooral ademhalingsstoornissen.

Illustratie 9: aandeel adressen in Nijmegen waarop men stank- en geluidsoverlast ervaart (%)

Bron: milieubelevingsonderzoek 2005, O&S; Stadspeiling 2009, O&S

Ook de geluidshinder in de stad is afgenomen: in 2005 gaf men op 52% van de adressen aan in de buurt hinder van geluid te ervaren, in 2009 is dat op 46% van de adressen het geval. Nijmegen-Centrum blijft het stadsdeel met de meeste geluidshinder.

Wegverkeer en burens blijven de meest genoemde bronnen van de geluidsoverlast. De aanleg van geluidsarm asfalt, bijvoorbeeld op de A73, zorgt voor een afname van ervaren geluidsoverlast bij bewoners in de nabijheid van de betreffende wegen.

Tegelijk met de daling van de geluidsoverlast, zien we een daling van het percentage huishoudens waar gezondheidsklachten ervaren worden, die leden van die huishoudens aan geluidsoverlast toeschrijven (van 6% in 2005 naar 3% in 2009). Net als in vorige peilingen betreffen de klachten met name slapeloosheid.

■ Het dagelijks bestuur van de stad: bekendheid en rapportcijfer stabiel, vertrouwen vlak af, waardering resultaten groeit

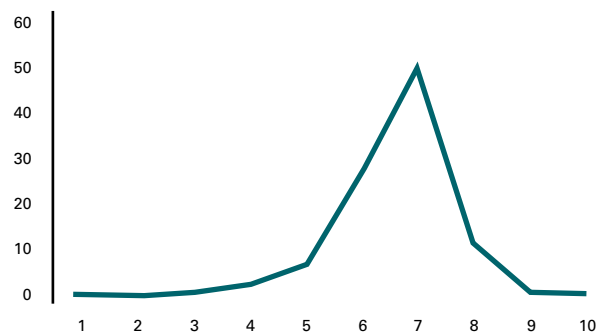
Dat het dagelijks bestuur van de stad, het college van B&W, gevormd wordt door de PvdA, Groen Links en SP, is en blijft bij circa de helft van de Nijmegenaren (51%) bekend. De waardering van burgers voor hoe het college de zaken in de stad en wijk wil aanpakken, is - zij het minder dan in 2007 - overwegend positief. Dat zien we vooral als het daarbij gaat om de eigen, nabije woonomgeving. Ontwikkelingen daarin volgen de meesten met duidelijk meer belangstelling dan wat zich verder weg, op stadsniveau, afspeelt.

Die directe woonomgeving neemt het college volgens 63% (een paar procent minder dan bij vorige metingen) voldoende serieus. Eerder is al opgemerkt dat de groep burgers, die vindt dat de gemeente te weinig aan de buurtproblemen doet, blijft slinken.

Over de concrete resultaten van de inzet van het college blijft door de jaren heen de waardering groeien. Dat zien we vooral bij de voor de burger meest tastbare van die resultaten, zoals bij het werken aan een schoon en 'heel' straatbeeld (2009: 70%; 2005: 50%), bij de veiligheid in de wijk en de stad (2009: 64%; 2005: 59%) en bij de aanpak van jongerenoverlast (2009: 48%; 2005: 33%).

De meerderheid van de Nijmegenaren (53%) blijft vertrouwen hebben in dit college. We zien wel dat sinds 2005 mensen bij deze vraag steeds vaker voor 'neutraal' kiezen (plus 14%). 'Wel vertrouwen' gaat in die periode 9% achteruit; 'geen vertrouwen' gaat van 15 naar 9%. Voor deze 9%-'zonder' speelt een algemeen wantrouwen ten opzichte van politici in hun oordeel een grotere rol dan eigen, concrete ervaringen.

In het beeld van het waarderingcijfer, waarmee de Nijme-

Illustratie 10: rapportcijfer voor tevredenheid over college (%)

Bron: Bestuursmonitor 2009, O&S

genaren aangeven hoe tevreden zij over dit college zijn, zit weinig beweging. Met een 6,6 wijkt dit in 2009 niet af van de gemiddelde waardering sinds 2004. Veel mensen geven een 7.

Oordeel over dienstverlening op aantal punten verbeterd

Als burgers een beroep doen op gemeentelijke dienstverlening, hebben ze niet zozeer contacten met het bestuur, als wel met het ambtelijk apparaat. Jaarlijks meten we bij verschillende loketten en balies hoe burgers die contacten waarderen. Daaruit komen per balie verschillende cijfers naar voren. Zo groeit de waardering voor Burgerzaken van een jarenlange stabiele 8,2 naar een 8,3 in 2009, haalt de bezwaarschriftenbehandeling door de Directie Inwoners een 6, het Regionaal Archief een kleine 8 en Zorg/Werk & Inkomen een ruime 7.

de gemeente nijmegen..	2003	2005	2007	2009
heeft medewerkers die goed naar je luisteren	54	60	63	67
heeft goede openingstijden	54	61	69	64
komt haar afspraken na	34	41	53	54
werkt snel en efficiënt	27	36	47	47
werkt meestal goed mee aan plannen en wensen van haar burgers	31	29	41	43
handelt haar brieven vlot en correct af	29	33	29	29
handelt klachten zorgvuldig en discreet af	20	23	24	18

Illustratie 11: percentage Nijmegenaren dat vindt dat de desbetreffende uitspraak over het algemeen juist is

Bron: Dienstverleningsmonitor 2007, Klantenonderzoek Elckerlijc 2009, O&S

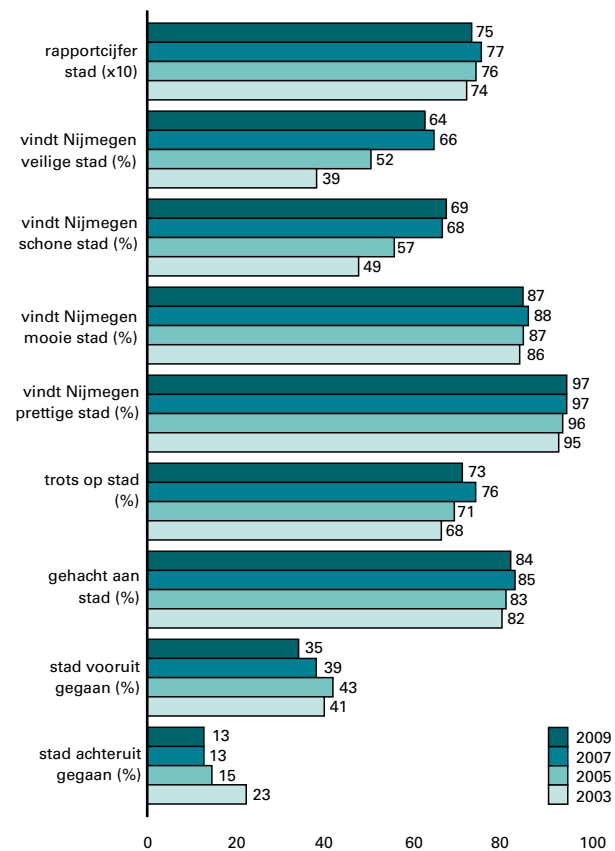
Ook vragen we Nijmegenaren regelmatig hoe ze tegen aspecten van de dienstverlening aankijken. De tevredenheid over 'goed luisteren naar de klant' is sinds 2003 aan het stijgen, tot 67% in 2009. Groei zien we ook bij de tevredenheid over 'nakomen van afspraken', 'snelheid van handelen' en 'mee-werken aan burgerplannen', maar deze scores liggen in 2009 zo'n 10 tot 20% onder die van 'luisteren'. 'Openingstijden' en 'klachtenafhandeling' dalen in tevredenheid zo'n 5% ten opzichte van de vorige meting, na een stijging in de metingen daarvoor.

Tevredenheid over 'afhandeling van brieven' beweegt zich door de jaren heen rond de 30%.

Totaaloordeel Nijmegenaren over de stad blijft gunstig

In de periode 2003-2007 zagen we duidelijke verbeteringen in het oordeel van burgers over de stad. Een sterk groeiend aantal burgers zag Nijmegen als een schone en veilige stad. Het aandeel, dat trots op de stad was, steeg naar ruim driekwart. En ook op andere punten (gehecht aan de stad, prettige stad, rapportcijfer voor stad) werd het oordeel licht gunstiger. De

cijfers voor 2009 zien er nog steeds heel gunstig uit, maar laten voor de genoemde aspecten een pas op de plaats of een lichte achteruitgang zien. Zo daalde het gemiddelde rapportcijfer voor de stad van 7,7 naar 7,5. Het aandeel burgers, dat het in Nijmegen prettig wonen vindt, is onverminderd hoog (97%).

Illustratie 12: uitkomsten over hoe burgers tegen hun stad aankijken

Bron: Stadspeilingen 2003, 2005, 2007, 2009, O&S

In 2001 noemde meer dan 40% van alle Nijmegenaren de aanpak van het centrum als positieve ontwikkeling in het voorafgaande jaar. In dat jaar werd ook het meest positief over de ontwikkeling van Nijmegen geoordeeld: 55% zag toen vooruitgang. In de jaren daarna, wanneer de grote ingrepen in het centrum al een tijd achter de rug zijn, blijft de groep burgers die vindt dat de stad vooruitgaat duidelijk groter dan de groep die achteruitgang ziet. Dat geldt ook weer voor 2009: 35% ziet vooruitgang en 13% achteruitgang.

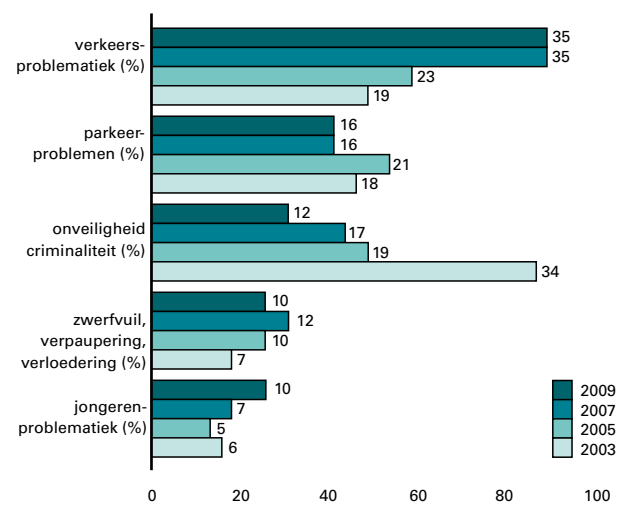
De verbetering van het stadscentrum blijft de meest genoemde reden hiervoor, gevolgd door de nieuwbouw in de stad, het onderhoud van de wegen, de (nieuwe) winkels en het opknappen en onderhouden van de buurten. De groep die achteruitgang ziet, is sinds 2003 kleiner geworden. De meeste genoemde redenen voor de achteruitgang zijn: verloedering, slechte bereikbaarheid, te weinig parkeermogelijkheden en de lage kwaliteit van het winkelaanbod.

Over de toekomst van de stad blijven mensen meer optimistisch dan pessimistisch: 46% denkt dat de stad in de komende jaren vooruit zal gaan, terwijl 11% achteruit verwacht.

Driekwart van de Nijmegenaren vindt dat Nijmegen een aantrekkelijke binnenstad heeft. Dit percentage is al jaren stabiel. Ook de waarderingen van binnenstadbezoekers - inclusief de bezoekers van buiten Nijmegen - voor aanbod en ambiance zijn stabiel gebleven, na een stijging in de periode 2004-2006. De totale waardering voor aanbod en ambiance is een 7,4. De hoogst gewaardeerde aspecten van het stadscentrum zijn het horeca-aanbod, de kwaliteit van de winkels en de gehele sfeer en gezelligheid.

■ Enkele verschuivingen in ranglijst van volgens burgers aan te pakken buurt- en stadsproblemen

Eerder is beschreven dat verkeersproblematiek (bereikbaarheid van en verkeersdoorstroming in en om de stad) in de ranglijst van *problemen in de stad*, die de gemeente volgens de burgers met voorrang moet aanpakken, nog steeds op nummer 1 staat.

Illustratie 13: met voorrang door gemeente aan te pakken stadsproblemen volgens burgers

Bron: Stadspeilingen 2003, 2005, 2007, 2009, O&S

Op de tweede plaats vinden we parkeerproblemen: net als in 2007 vindt 16% van de burgers dat de gemeente iets moet doen aan het tekort aan parkeerplekken, parkeeroverlast en de hoge parkeertarieven. Bij de bewoners van het stadscentrum is de tevredenheid over de parkeermogelijkheden in de buurt in de afgelopen twee jaar verslechterd (33% tevreden tegenover 41% in 2007). Binnenstadbezoekers van binnen en buiten Nijmegen blijven onvoldoendes geven voor de parkeerplaatsen (5,3) en de parkeertarieven (4,0) in het centrum. Ook over de parkeergelegenheid in de woonbuurten blijft er de nodige onvrede. Een derde van de bewoners is er niet tevreden over. Ruim een vijfde heeft de indruk dat parkeeroverlast in de buurt vaak voorkomt.

Steeds minder burgers noemen 'onveiligheid/ criminaliteit' als een belangrijk aan te pakken probleem. Hierbij aansluitend zien we dat steeds minder burgers last van onveiligheids-

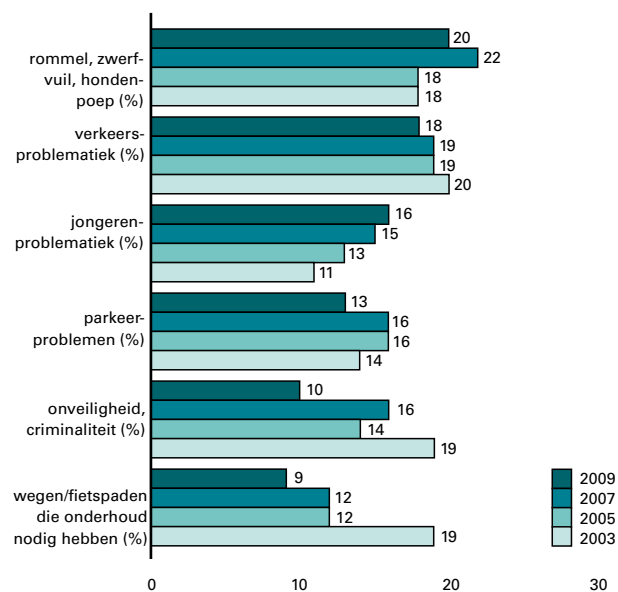
gevoelens hebben.

In 2007 liep de gunstige ontwikkeling van de veiligheidsbeleving niet duidelijk parallel met cijfers over slachtofferschap en aangiftes. Nu is dat wel het geval. In vergelijking met twee jaar geleden zeggen minder burgers slachtoffer te zijn geweest van vermogensdelicten en hebben minder burgers de indruk dat in hun buurt vaak dreigende situaties voorkomen. Bovendien is het aantal aangiftes voor vermogens- en geweldsdelicten teruggelopen.

We vragen burgers ook welke *buurtproblemen* met voorrang aangepakt moeten worden. Men noemt dezelfde thema's als bij de aan te pakken stadsproblemen, maar wel in een andere volgorde.

Net als in 2007 staan problemen die te maken hebben met een 'schone' woonomgeving bovenaan (rommel/zwerfvuil en hondenpoep).

Op de tweede plaats vinden we - evenals 2 jaar geleden - verkeersproblematiek (druk verkeer, verkeersonveiligheid). De indrukken m.b.t. de mate waarin agressief rijgedrag, hard rijden, aanrijdingen, stank- en geluidsoverlast door verkeer en parkeeroverlast voorkomen, zijn niet veranderd. Op het gebied van de verkeersveiligheid zien we wél een ontwikkeling: het aantal verkeersslachtoffers is gedaald van 1.600 in 2006 naar 1.300 in 2008.

Illustratie 14: met voorrang aan te pakken buurtproblemen volgens burgers

Bron: Stadspeilingen 2003, 2005, 2007, 2009, O&S

Jongerenproblematiek - overlast van (hang)jongeren en een tekort aan jongerenvoorzieningen - is gestegen naar de derde plaats in de ranglijst van aan te pakken buurtproblemen. Eerder is al gewezen op de gebiedsverschillen als het gaat om jongerenoverlast en op het uit de hand lopen van die overlast in enkele wijken.

Ruim de helft van de jongeren vindt dat er in de buurt te weinig activiteiten voor jongeren zijn. Van de volwassenen is zelfs

driekwart die mening toegedaan. In vergelijking met enkele jaren geleden is het oordeel over de jongerenactiviteiten wel wat gunstiger geworden.

In Dukenburg en Lindenholt vinden relatief de meeste jongeren - en ook volwassenen - dat er te weinig jongerenactiviteiten in de buurt zijn.

Opvallend is de daling van het aandeel dat met voorrang aandacht vraagt voor het onderhoud van wegen en fietspaden in de woonbuurt.

Aan de burgers is ook specifiek gevraagd naar de met voorrang aan te pakken *milieuproblemen* in de buurt. Twee zaken zijn veruit het meest genoemd: op nummer 1 staat 'zwerfvuil', gevolgd door 'druk verkeer/luchtvervuiling door verkeer'. Per stadsdeel zijn er verschillen in welke zaken men in de buurt graag aangepakt wil zien. Een overzicht hiervan is te vinden in bijlage 2.

3

ONTWIKKELINGEN IN STADSDELEN EN AANDACHTSGEBIEDEN

Op basis van de Stadspeiling, statistieken en informatie van personen werkzaam in de Nijmeegse wijken hebben we de staat van de Nijmeegse stadsdelen en wijken beschreven. Dat is gedaan in 9 teksten over de afzonderlijke stadsdelen (zie op de bijgevoegde CD-rom en de gemeentelijke website²). Hieronder geven we een overzicht van de hoofdbevindingen.

We beginnen met een kort totaalbeeld van de gebiedsverschillen en ontwikkelingen daarin, gevolgd door een beeld per stadsdeel. Daarna zoomen we in op de aandachtsgebieden, die net als in de vorige monitoren apart onderzocht zijn. Via het programma 'Wijken' werkt de gemeente aan het aanpakken van sociale, fysieke en economische kansen en problemen in deze gebieden. Kenmerkend voor de aandachtsgebieden is dat de bevolking sociaal-economisch een zwakke positie heeft (werk, inkomen, opleiding), dat men vaak in het goedkope deel van de woningvoorraad is gehuisvest is en dat er aandachtspunten zijn rond jongeren. Ook wat betreft de onderlinge omgang in de buurt zijn er meer problemen. Die uiten zich bijvoorbeeld in het vaker ontbreken van verantwoordelijkheidsgevoel voor de openbare ruimte, waardoor verloedering kan ontstaan. Vaak zijn er ook andere aandachtspunten in de woonomgeving.

² www.nijmegen.nl / Wonen & leven / Onderzoek & Cijfers

Deels een stabiel patroon, deels verbeteringen binnen wijken

De langjarige wijkmonitoring laat een vrij vast patroon zien:

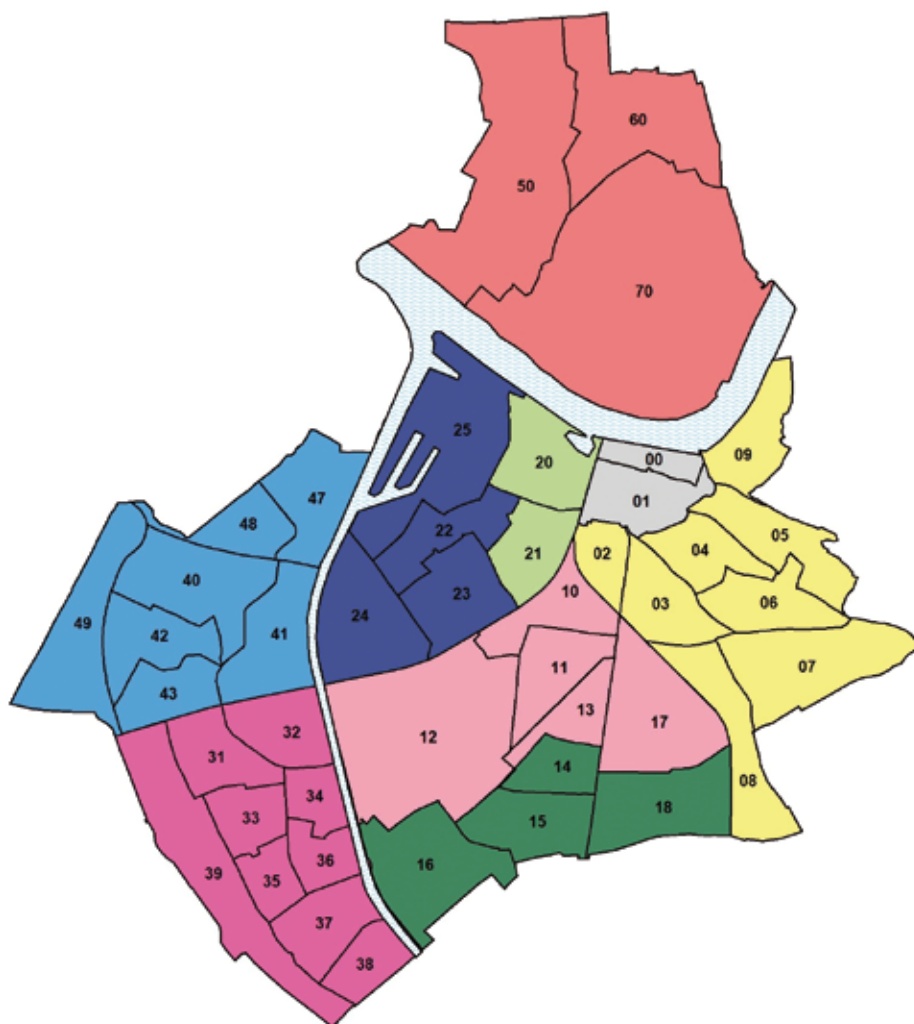
- *Nijmegen-Oost*, (een groot deel van) *Nijmegen-Midden* en *Nijmegen-Noord* scoren overwegend gunstig op allerlei indicatoren. Afgezien van enkele problemen wordt de woon- en leefsituatie in deze stadsdelen hoog gewaardeerd. Deze wijken hebben ook een gunstig sociaal-economisch profiel.
- *Nijmegen-Oud-West* en een groot deel van *Dukenburg* hebben ongunstiger profielen, samen met een aantal afzonderlijke wijken en buurten in andere stadsdelen: Willemsskwartier en de Kolpingbuurt (Midden), Hatert (Zuid), Neerbosch-Oost (Nieuw-West) en enkele buurten in Lindenholt. Op meerdere punten bestaat er achterstand in vergelijking met het Nijmeegse gemiddelde.
- *Nijmegen-Centrum*, (de rest van) *Nijmegen-Nieuw-West*, *Nijmegen-Zuid* en *Lindenholt* zijn de stadsdelen die min

of meer een tussenpositie innemen. Nijmegen-Centrum heeft daarbij door de binnenstadsfunctie een aantal afwijkende scores, bijvoorbeeld op de gebieden veiligheid en overlast.

De wijkmonitor 2009 laat binnen dit patroon een enigszins veranderend beeld zien:

- In enige oude stadswijken plus de 'krachtwijk' Hatert zien we verbeteringen. In totaal zijn 7 van de 18 aandachtsgebieden binnen de stad er in bredere zin op vooruitgegaan.
- Er is een grote groep van wijken en buurten, waaronder veel aandachtsgebieden uit de jaren zeventig en tachtig binnen *Dukenburg* en *Lindenholt*, die vooral een stabiele staat vertoont. Uiteraard kennen ook deze gebieden op onderdelen een positieve of negatieve dynamiek.
- Al met al zijn de verschillen in woon- en leefklimaat tus-

■ Nijmegen-Centrum	■ Lindenholt
00 Benedenstad	40 't Acker
01 Stadscentrum	41 De Kamp
■ Nijmegen-Oost	42 't Broek
02 Bottendaal	43 Kerkenbosch
03 Galgenveld	47 Westkanaaldijk
04 Altrade	48 Neerbosch-West
05 Hunnerberg	49 Bijsterhuizen
06 Hengstdal	■ Nijmegen-Noord
07 Kwakkenberg	50 Oosterhout
08 Groenewoud	60 Ressen
09 Ooyse Schependom	70 Lent
■ Nijmegen-Midden	■ Dukenburg
10 Nijeveld	31 Tolhuis
11 Hazekamp	32 Zwaneveld
12 Goffert	33 Meijhorst
13 St. Anna	34 Lankforst
17 Heijendaal	35 Aldenhof
■ Nijmegen-Oud-West	36 Malvert
20 Biezen	37 Weezenhof
21 Wolfskuil	38 Vogelzang
■ Nijmegen-Zuid	39 Staddijk
14 Hatertse Hei	
15 Grootstal	
16 Hatert	
18 Brakkenstein	
■ Nijmegen-Nieuw West	
22 Hees	
23 Heseveld	
24 Neerbosch-Oost	
25 Haven- en industrie-terrein	

sen de deelgebieden binnen Nijmegen wat kleiner geworden. Dit vertaalt zich onder meer in kleinere verschillen tussen de stadsdelen als het gaat om het rapportcijfer dat burgers voor hun woonbuurt geven.

■ Overzicht van de situatie in de stadsdelen

De woonfunctie in *Nijmegen-Centrum* is de afgelopen jaren belangrijker geworden. Er is veel geïnvesteerd in nieuwbouwcomplexen en openbare ruimte. We zien ook een toename van het aantal inwoners. Enerzijds gaat het hier om een aantrekkelijk woongebied met uitstekende voorzieningen. Anderzijds is de grote multifunctionaliteit soms ook een bedreiging voor het woonmilieu en speelt er verkeers- en uitgaansoverlast. Bewoners oordelen overwegend gunstig over hun buurt, totaalwaarderingen ontwikkelen zich bovendien al geruime tijd in positieve zin.

Nijmegen-Oost is een groot stadsdeel, bestaande uit 7 wijken. Daarbinnen zijn er duidelijke verschillen in bevolkingskenmerken, onder meer qua leeftijd en huishoudensamenstelling. Het aandeel bewoners van niet-westerse herkomst is daarentegen in alle 7 wijken ondergemiddeld, in 5 van de 7 in sterke mate. Alles bij elkaar vertoont het stadsdeel een redelijk gelijkmatig, stabiel beeld: sociaal-economisch gunstig, weinig 'verkleuring' in de bevolkingssamenstelling. De woonomgeving en het leefklimaat worden positief beoordeeld. In het algemeen ervaren bewoners iets minder verkeersproblemen dan twee jaar geleden, maar parkeerproblemen zijn op bepaalde plaatsen nog steeds actueel. Het sociaal klimaat wordt als sterk ervaren. Wijkprofessionals wijzen er wel op dat er geen echte binding is tussen verschillende bevolkingsgroepen. Jongerenproblematiek is in beperkte mate aanwezig.

Wolfskuil en Biezen zijn karakteristieke, oude Nijmeegse volkswijken die samen *Nijmegen-Oud-West* vormen. De meeste indicatoren wijzen op een achterstandsituatie, waardoor deze wijken al geruime tijd aandachtsgebieden zijn. Maar: er zijn opvallende positieve ontwikkelingen met betrekking tot de woonomgeving (onder meer: sterk verbeterde score voor verloedering) en de sociale samenhang. Daardoor is het leefklimaat verbeterd. Wijkprofessionals hebben positieve verwachtingen van de verdere herstructurering van de woningvoorraad in Oud-West. De eerste leefbaarheidresultaten zijn voor hen reeds zichtbaar. Ze schetsen bovendien verbeteringen op het sociale vlak. Hoewel meervoudige problemen van huishoudens hier soms van generatie op generatie spelen, zijn er positieve verwachtingen van de nieuwe aanpak gericht op multi-probleem huishoudens die door gemeenten en instanties is gestart. Bewoners zijn vergeleken met twee jaar geleden sterker aan de buurt gehecht. Bovendien voelt een bovengemiddeld aandeel zich medeverantwoordelijk voor de eigen woonomgeving. Mensen in Oud-West ervaren minder verloedering en (jongeren)overlast en voelen zich veiliger dan enkele jaren geleden. De algehele waardering voor het sociaal klimaat blijft in Oud West wat lager dan gemiddeld in de stad, maar is duidelijk verbeterd. Wel spelen hier nog altijd

segregatie en het langs elkaar heen leven van verschillende etnische groepen, ondanks verbeteringen op dat vlak.

In *Nijmegen-Nieuw-West* zijn er grote verschillen tussen de drie wijken, waarbij Hees duidelijk afwijkt van Neerbosch-Oost en Heseveld. In de laatste twee wijken is het sociaal-economisch profiel niet sterk en het sociaal klimaat kwetsbaar. Heseveld laat desalniettemin verschillende positieve ontwikkelingen zien. Neerbosch-Oost blijft een aandachtsgebied, onder meer vanwege jongerenoverlast. Niettemin zijn er ook hier positieve signalen vanuit de bevolking, bijvoorbeeld rond het samenleven van etnische groepen.

Alles bij elkaar komt Nijmegen-Nieuw-West als stadsdeel redelijk gemiddeld uit de bus. Het totaaloordeel voor de buurt is nog wel ondergemiddeld, maar wel aanzienlijk verbeterd. De waardering voor de openbare ruimte laat al geruime tijd een positieve trend zien, ondanks het feit dat bewoners minder tevreden zijn geworden ten aanzien van beheer en onderhoud. Opnieuw is verkeersproblematiek een issue bij bewoners. Volgens wijkprofessionals wordt dit gevoel versterkt doordat bewoners de aanleg van het stadsbrugtracé als bedreigend ervaren.

Nijmegen-Midden kent een goed woonklimaat. Het totaaloordeel over de buurt is er al geruime tijd iets bovengemiddeld, en is vergeleken met twee jaar geleden licht verbeterd. De wijken Hazenkamp, Sint Anna, (delen van) Goffert en Heijendaal laten een bovengemiddeld beeld zien op sociaal-economisch terrein, tevredenheid woonomgeving en sociaal klimaat. Bewonersscores zijn hier over het algemeen gunstig, ook op het gebied van omgang met jongeren. In de vier genoemde wijken, maar ook in de vijfde wijk Nije Veld, is er tevredenheid over voorzieningen zoals speelmogelijkheden, voorzieningen voor jongeren en openbaar vervoer. Binnen het stadsdeel nemen de Kolpingbuurt (in de wijk Goffert) en het Willemskwartier (binnen de wijk Nije Veld) als volksbuurten een eigen positie in. Op sociaal gebied hebben ze van oudsher verschillende achterstandskennmerken. Na eerdere verbeteringen in de Kolpingbuurt zien we nu in het Willemskwartier gunstige ontwikkelingen. Zo zien aanzienlijk meer mensen de eigen woonomgeving vooruitgaan dan in eerdere jaren, en is het veiligheidsgevoel aanmerkelijk verbeterd. De positieve ontwikkelingen in de Kolpingbuurt, in 2007 duidelijk zichtbaar, verlopen de laatste twee jaar wat langzamer.

In *Nijmegen-Zuid* is het totaaloordeel over de buurt licht verbeterd, maar het blijft iets onder het stedelijk gemiddelde. De kwetsbare positie van 'krachtwijk' Hatert als aandachtsgebied blijft bestaan, maar er zijn wel verschillende positieve ontwikkelingen te melden. Bewoners geven aan dat Hatert vooruitgaat en waarden de woonomgeving iets beter. Het sociaal klimaat en de situatie rond integratie en samenleven van etnische groepen laten gunstige ontwikkelingen zien. Dit qua ontwikkeling positieve beeld behoeft wel enige nuance. In de wijk wordt door relatief veel bewoners verloedering ervaren. Bovendien geven meer mensen dan twee jaar geleden aan zich onveilig te voelen. Ook is er sprake van jongerenoverlast.

Hatertse Hei in totaliteit laat een gemiddeld beeld zien, maar bewonersorganisaties en wijkprofessionals vinden dat de wijk op sociaal-economisch gebied in de buurt van een aandachtsgebied komt. De wijk zou zich mogelijk negatief kunnen ontwikkelen. Het sociaal klimaat is er niet slecht, maar het is wel kwetsbaar. Op de gebieden onderwijs en sociaal-economische status zijn er attentiepunten, onder meer vanwege de lage startkansen van kinderen in het basisonderwijs en een toename van het aandeel lage inkomens. De wijken Grootstal en Brakkenstein vertonen een stabiel beeld, waarbij Brakkenstein in verschillende opzichten een gunstiger profiel heeft.

Dukenburg is een groot en gedifferentieerd stadsdeel ontwikkeld in de jaren zestig en zeventig. De meeste van de zeven wijken hebben een relatief zwakke sociaal-economische structuur en daarmee samenhangende leefbaarheidsproblemen. Het totaaloordeel over de buurt is in Dukenburg licht ondergemiddeld, maar wel duidelijk verbeterd. We zien de laatste twee jaar enkele positieve signalen in Meijhorst, Aldenhof en Malvert (ondanks de opgetreden jongerenoverlast, met name in Meijhorst). Binnen de wijk Tolhuis blijft met name de positie van de buurt Tolhuis 52e-78e straat zorgelijk. Indicatoren rond sociale contacten en maatschappelijke participatie laten over het algemeen een redelijk niveau zien. Veel bewonersscores wijzen op positieve ontwikkelingen. Zo hechten meer Dukenburgers zich aan hun buurt en ontstaat er steeds meer een eigen identiteit. Dat wil niet zeggen dat er geen aandachtsgebieden zijn waar het sociaal klimaat en de leefbaarheid (sterk) te wensen overlaten. Ook blijven overlast en criminaliteit van groepen hangjongeren aanwezig. Bewonersscores op dit vlak laten dan ook een relatief ongunstig beeld zien, overigens minder dan twee jaar geleden.

Hoewel veel Dukenburgers aangeven regelmatig contacten te hebben met andere etnische groepen, heeft minder dan de helft een positief beeld over het samenleven tussen die verschillende gemeenschappen. Wijkprofessionals en bewonersorganisaties hebben het over een tamelijk vreedzame, deels gesegregeerde manier van samenwonen.

Ondanks aandachtspunten in woonmilieu en sociale samenhang krijgt *Lindenholt* goede totaalwaarderingen. De meeste wijken in 't Acker, De Kamp en 't Broek vertonen een gemiddeld en stabiel beeld. Het sociaal klimaat in de apart onderzochte buurten Zellersacker, De Voorstenkamp, De Gildekamp en Leuvenbroek blijft volgens bewoners enigszins achter. Zellersacker verbetert zich als buurt in zowel fysiek als sociaal opzicht. De genoemde buurten behouden attentiepunten rond woonomgeving en sociale cohesie. De woonomgeving in Lindenholt profiteert van de aanwezigheid van water. De herinrichting van oevers en de aanleg van allerlei (speel)voorzieningen hebben een goede impuls gegeven. Toch zijn inwoners van Lindenholt benedengemiddeld tevreden met de openbare ruimte in hun wijk. Zij zien bijvoorbeeld veel verloederding. Ook zegt ongeveer een derde last van stankoverlast te hebben.

Hoewel veel mensen uit Lindenholt het samenleven van etni-

sche groepen goed vinden gaan, en bewoners in het algemeen positiever zijn gaan oordelen over jongeren dan twee jaar geleden, noemen de wijkprofessionals en bewonersorganisaties een mogelijke achteruitgang van het sociaal klimaat op deze punten als risicofactor. Bewonersscores rond verantwoordelijkheid voor de buurt, gehechtheid, deelname aan buurtactiviteiten en sociale kwaliteit zijn gunstig en/of verbeteren zich.

In *Nijmegen-Noord* ontwikkelen Lent en Oosterhout zich goed, waarbij de nieuwe woongebieden volop tot leven zijn gekomen. Bewonersscores op het gebied van bevolking, woonomgeving en sociaal klimaat laten een gunstig beeld zien. Het gebied ten noorden van de Waal wordt omgevormd naar een samenhangend woonmilieu met centrumvoorzieningen, waterpartijen, recreatiemogelijkheden en ruimte voor bedrijven. Het aantal inwoners neemt gestaag toe. Indicatoren rond sociaal-economisch profiel, gezondheid en onderwijs laten gunstige scores zien. Bewoners geven aan dat het sociaal klimaat zonder meer gunstig is in Nijmegen-Noord. De woongebieden krijgen steeds meer een eigen karakter, en kennen een gunstig woonklimaat. Potentiële bedreigingen zijn eventuele overlast van bouwwerkzaamheden, de ombouw van de Prins Mauritssingel (N325) en andere werkzaamheden aan de infrastructuur. Aandachtspunten zijn verder het voorzieningenniveau (dat in opbouw is) en de (toekomstige) verkeerssituatie.

Overzicht van de situatie in de aandachtsgebieden

In het begin van dit hoofdstuk is aangegeven dat we de situatie in de 18 aandachtsgebieden apart onderzocht hebben: in hoeverre verkeren deze gebieden (nog) in een achterstandspositie en welke mate van gebiedsproblematiek speelt er? Het onderzoek is gedaan op basis van een uitgebreide set indicatoren, die we via de Stadspeiling³ en verschillende statistieken meten en volgen; bovendien maken we gebruik van informatie verstrekt door 'werkers in de wijken'.

Illustratie 15 laat een selectie zien van de scores op 14 kern-indicatoren voor 'bevolkingskenmerken', 'woonomgeving', 'sociaal klimaat' en 'totaaloordeel buurt'. De 18 aandachtsgebieden zijn in dit kernbeeld met een sterretje (*) gemarkeerd. De scores zijn uitgedrukt in een vijfpuntsschaal van 5 naar 1. Hierbij betekent 5 dat er sterke aanleiding is voor extra (beleids)aandacht. Bij 1 is het tegendeel het geval⁴.

Voor overzichten van alle indicatoren, verwijzen we u naar de 9 teksten voor de afzonderlijke stadsdelen (zie op de bijgevoegde CD-rom en de gemeentelijke website⁵).

³ Bij de uitvoering van de Stadspeiling laten we extra enquêtes in de aandachtsgebieden afnemen, zodat we (behalve voor de stadsdelen) ook voor de afzonderlijke aandachtsgebieden Stadspeiling-uitkomsten kunnen geven. Voor de afzonderlijke niet-aandachtsgebieden kunnen we geen Stadspeiling-uitkomsten geven.

⁴ In de meeste gevallen kan men een 5 ook interpreteren als een (zeer) ongunstige score op de indicator (twee standaarddeviaties afwijkend in negatieve zin) en een 4 als een licht ongunstige score (één standaarddeviatie afwijkend). Een 1 is een (zeer) gunstige score en een 2 een licht gunstige score.

⁵ www.nijmegen.nl > wonen & leven > onderzoek & cijfers

WIJKMONITOR 2009: KERNBEELD

1 = gunstig > 5 = ongunstig * aandachtsgebieden		BEVOLKING			
		aandeel allochtonen	aandeel uitkering	gezondheid gevoel	opleidings-niveau
Nijmegen		3	3	3	3
Nijmegen-Centrum		2	3	3	3
	Benedenstad*	2	4	4	3
	Stadscentrum*	2	3	2	3
Nijmegen-Oost		2	3	3	2
	Bottendaal	3	3		2
	Galgenveld	2	2		1
	Altrade	2	2		2
	Hunnerberg	2	2		2
	Hengstdal	3	3		3
	Kwakkenberg	2	2		1
	Groenewoud	2	2		1
Nijmegen-Oud-West		3	4	4	4
	Biezen*	3	5	5	4
	Wolfskuil*	4	4	3	4
Nijmegen-Nieuw-West		3	3	3	3
	Hees	2	3		2
	Heseveld*	3	3	3	3
	Neerbosch-Oost*	5	3	3	4
Nijmegen-Midden		3	3	3	2
	Nije Veld	5	4		4
	<i>Willemskwartier*</i>	5	5	4	5
	Hazenkamp	2	1		1
	Goffert	3	4		3
	<i>Kolpingbuurt*</i>	4	5	3	5
	St. Anna	2	2		2
	Heijendaal	3	1		1
Nijmegen-Zuid		3	3	3	3
	Hatertse Hei	3	3		3
	Grootstal	3	3		3
	Hatert*	4	3	3	5
	Brakkenstein	2	2		2
Dukenburg		4	3	4	3
	Tolhuis	4	5		3
	<i>Tolhuis 52-78*</i>	5	5	5	5
	Zwanenveld*	4	4	4	4
	Meijhorst*	5	5	3	4
	Lankforst	3	3		3
	Aldenhof*	4	4	3	4
	Malvert*	5	3	4	4
	Weezenhof	2	2		1
Lindenholt		3	3	3	3
	't Acker	3	3		3
	<i>Zellersacker*</i>	5	4	3	4
	De Kamp	4	3		3
	<i>Voorstenkamp*</i>	5	5	3	4
	<i>de Gildekamp*</i>	4	3	3	3
	't Broek	3	3		3
	<i>Leuvenbroek*</i>	3	3	3	4
Nijmegen-Noord		3	2	2	3
	Oosterhout	3	2		3
	Lent	3	2		3

Illustratie 15: kernbeeld wijkmonitor 2009; afwijkingen per gebied voor de scores op 14 kernindicatoren

	WOONOMGEVING				SOCIAAL KLIMAAT				TOTAAL OORDEEL BUURT	
	tevredenheid groen	ervaring verloedering	tevredenheid speelmoge- lijkheden	verkeers- problematiek	verantwoor- delijkheid buurt	jongeren- problematiek	sociale kwaliteit	onveiligheids- gevoel	achteruitgang buurt	rapport- cijfer buurt
	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
	4	3	5	4	3	4	4	4	3	3
	4	3	3	3	3	4	3	3	3	3
	4	3	5	5	4	5	5	5	2	3
	3	2	3	3	3	2	2	3	2	2
	5	3	3	3	4	3	3	3	3	4
	5	3	4	3	4	3	3	3	3	4
	5	3	3	3	4	3	3	3	3	5
	3	3	3	3	3	4	3	3	3	4
	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4
	3	3	3	3	4	5	4	4	3	5
	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3
	5	3	3	4	5	4	3	3	4	5
	4	4	3	4	5	4	4	3	3	5
	3	3	3	3	3	3	3	3	4	3
	3	4	3	3	3	4	3	3	4	5
	3	3	3	3	3	3	3	3	4	3
	3	4	5	3	5	4	4	3	5	5
	3	5	5	3	4	4	3	3	5	4
	2	4	4	3	4	5	4	4	4	5
	2	3	3	3	3	3	4	3	3	4
	3	3	5	3	3	3	3	3	4	3
	3	4	3	3	3	3	3	3	3	3
	1	3	3	3	5	3	4	4	3	4
	3	5	4	3	4	4	4	4	3	5
	3	5	3	3	3	4	4	3	3	4
	2	5	3	4	3	5	4	3	5	4
	3	2	2	2	2	2	2	2	3	3

■ Verbetering op meerdere terreinen in 7 aandachtsgebieden

Een van de eerder in dit hoofdstuk gesignaleerde ontwikkelingen is dat zich verbeteringen voordoen in een aantal aandachtsgebieden. Op basis van de uitgebreide informatie, die we over de aandachtsgebieden verzameld hebben, kunnen we er 7 onderscheiden waarbinnen er op meerdere punten sprake is van verbetering in het woon- en leefklimaat:

De wijk *Benedenstad* in Centrum blijft zich in de bewonerscores verbeteren, zowel als het gaat om de woonomgeving (afname verloedering, kwaliteit openbare ruimte) als de sociale cohesie en veiligheid.

In Oud-West zijn het *Biezen* en *Wolfskuil* die positieve ontwikkelingen laten zien.

In beide wijken constateren we verbeterde scores met betrekking tot algemene oordelen over de wijk en over de woonomgeving (voorzieningen, schoner, heller). Hoewel de bevolkingsopbouw kwetsbaar blijft (sociaal-economisch en qua gezondheid), ontwikkelt het sociaal klimaat zich volgens de bewoners positief. Zo is het oordeel over het samenleven van etnische groepen sterk verbeterd en is er een afname van het onveiligheidsgevoel.

Een ander vooroorlogs woongebied met verbeteringen is de buurt *Willemskwartier* binnen de wijk Nije Veld in het stadsdeel Midden. Aanzienlijk meer mensen dan twee jaar geleden zien de eigen woonomgeving vooruitgaan. Aldus wordt de trend uit eerdere metingen voortgezet. Specifieke verbeteringspunten zijn de afname van de verloedering en de verhoging van het veiligheidsgevoel. Verder ziet men de ontwikkeling van een nieuw voorzieningshart als een positieve ontwikkeling met diverse kansen op het gebied van sociale cohesie.

Twee gebieden uit de jaren vijftig en zestig met verbeteringen zijn *Hatert* (in Zuid) en *Heseveld* (in Nieuw-West).

Zowel de bewoners als veel wijkprofessionals zien Hatert op sociaal gebied en qua woonomgeving vooruitgaan. De eerste resultaten van de intensieve wijkaanpak zijn voor hen zichtbaar, bijvoorbeeld met betrekking tot het samenleven van etnische bevolkingsgroepen en de hogere tevredenheid met voorzieningen voor jeugd en jongeren (ondanks overigens de volgens bewoners niet afgenomen jongerenoverlast).

Voor wat betreft Heseveld is het algemene oordeel over de wijk bij de bewoners licht gestegen en zien we vooral op het sociale vlak gunstiger scores (bijv. de situatie rond jongeren en de verhouding tussen allochtonen en autochtonen). Niettemin blijft ook Heseveld een gebied om in de gaten te houden.

Als laatste noemen we binnen het stadsdeel Lindenholt de buurt *Zellersacker*. Het rapportcijfer voor de buurt verbetert, evenals de scores met betrekking tot verloedering, openbare ruimte en enkele sociale aspecten, zoals het oordeel over het samenleven van etnische groepen en de omgang met jongeren.

■ In meeste aandachtsgebieden nog steeds naar verhouding veel achterstanden en problemen

Het zijn dus vooral de traditionele aandachtsgebieden in de oude stadswijken en ook de gebieden die in de decennia na de oorlog tot ontwikkeling kwamen, waar er sprake is van verbeteringen in bredere zin. In de andere aandachtsgebieden is er geen uitgesproken ontwikkeling te zien. Op sommige punten scoren ze positiever dan twee jaar geleden, op andere punten negatiever.

Niettemin zijn er ook in de aandachtsgebieden, die zich in de afgelopen twee jaar vooral positief ontwikkeld hebben, nog veel achterstanden en problemen in vergelijking met de andere wijken in Nijmegen. Voor 5 van de 7 verbeterde gebieden is dat zeker het geval: Willemskwartier, Zellersacker, Hatert, Wolfskuil en Biezen. De andere twee gebieden - Heseveld en Benedenstad - wijken minder sterk negatief af van het gemiddelde beeld in Nijmegen, maar blijven wel gebieden waar attentie vereist is.

Ook de 11 aandachtsgebieden, waar geen uitgesproken ontwikkeling heeft plaatsgevonden, verschillen in de mate waarin ze ongunstig afwijken van het gemiddelde beeld in Nijmegen: 8 van de 11 wijken sterker negatief af dan de andere 3 (zie illustratie 16). Behalve uit het eerder gegeven overzicht van kernindicatoren is dit te herleiden uit de 9 stadsdeelanalyses (zie de teksten over de stadsdelen op de bijgevoegde CD-rom en op de gemeentelijke website).

situatie nu	ontwikkeling in afgelopen 2 jaar		
	vooral negatieve ontwikkeling	geen uitgesproken ontwikkeling	vooral positieve ontwikkeling
sterker negatief afwijkend		Tolhuis 52-78 Meijhorst Zwanenveld De Voorstenkamp Leuvensbroek Neerbosch-Oost Kolpingbuurt Stadscentrum	Willemskwartier Wolfskuil Biezen Hatert Zellersacker
negatief afwijkend		Malvert Aldenhof De Gildekamp	
lichter negatief afwijkend			Heseveld Benedenstad

Illustratie 16: ontwikkeling in afgelopen 2 jaar en situatie nu voor de 18 onderzochte aandachtsgebieden

Bijlage 1: overzicht met belangrijkste bevindingen per thema

	positief	neutraal	negatief
imago stad, buurt en bestuur	<ul style="list-style-type: none"> Rapportcijfer voor buurt hoogste sinds 1998. Verschillen tussen stadsdelen voor rapportcijfer buurt kleiner. Steeds minder burgers noemen 'onveiligheid/criminaliteit' als aanpakprioriteit voor gemeente. Optimisme over toekomst stad en buurten. 	<ul style="list-style-type: none"> Oordeel burgers over aspecten van de stad tamelijk stabiel. Buurt-gehechtheid op zelfde niveau. Bekendheid bij burgers over samenstelling college stabiel. Rapportcijfer burgers voor functioneren college stabiel. 	<ul style="list-style-type: none"> Rapportcijfer voor stad licht gedaald. Veel burgers blijven verkeersproblematiek als belangrijke aanpakprioriteit voor gemeente zien. Kleine meerderheid heeft vertrouwen in college; zowel aandeel met 'veel' als aandeel met 'weinig' vertrouwen afgenomen.
bevolking		<ul style="list-style-type: none"> Inwonertal Nijmegen blijft groeien. Aandeel niet-westers allochtonen stabiel en vergeleken met andere steden niet bijzonder. Vestiging van personen in studententijd omvangrijk en groeiend. Vergrijzing (nu en in komende jaren) door toename jonge senioren. 	
sociaal-economisch profiel	<ul style="list-style-type: none"> Sinds midden jaren 90 afname economische kwetsbaarheid Nijmegenaren door: <ul style="list-style-type: none"> - groei aantal werkenden; - daling werkloosheid; - afname uitkeringsafhankelijkheid. 	<ul style="list-style-type: none"> Inkomensgroei is gemiddeld. Groei (beroeps)bevolking vereist voortgaande werkgelegenheidsgroei. 	<ul style="list-style-type: none"> Bijstandsafhankelijkheid ondanks daling nog steeds hoog. Veel lage inkomens. Groeiend inkomensverschil stad-regio 2003-2006. Werkloosheid hoog onder laagst opgeleiden en niet-westerse allochtonen.
stadseconomie	<ul style="list-style-type: none"> Flinke banengroei 2004-2008, 2008 topjaar. Bovengemiddeld presteren bedrijfsleven. Sterke groei ondernemerschap, starters. Stijgende waardering voor ondernemingsklimaat. Gezonde afzet bedrijventerrein in 2007 en 2008. 	<ul style="list-style-type: none"> Werkstad in regio, maar werkfunctie iets aan de magere kant. Zeer sterk in niet-commerciële diensten (met name onderwijs en gezondheidszorg), zeer zwak in commerciële diensten. Terreinvuist met name op Wijchens grondgebied. Winkelvraag en -aanbod relatief dicht bij elkaar. Normaliserend aanbod kantorenmarkt. 	<ul style="list-style-type: none"> Conjunctuurgevoelige industrie. Kwetsbaarheid non-profitsector voor bezuinigingen. Afname banen verwacht tot eind 2010. Verdubbeling werkloosheid verwacht (met name groei hiervan in 2010). Ook regionaal is de recessie voelbaar. Verwachtingen personeelssterkte bedrijven verslechteren nog steeds. Zeer groot en groeiend aanbod in bestaande bedrijfsgebouwen. Relatief veel en groeiende winkelleegstand.

	positief	neutraal	negatief
gezondheid en zorg	<ul style="list-style-type: none"> Algemene gezondheidsbeleving vrij stabiel: ruime meerderheid voelt zich goed gezond. Afname percentage alcoholgebruikers bij jeugd. Sportdeelname toegenomen. Meer jongeren bewegen voldoende. Positieve indrukken m.b.t. inzet gezinscoaches binnen multi-probleem huishoudens. 	<ul style="list-style-type: none"> Sterke samenhang gezondheidsklachten met leeftijd en opleidingsniveau. Aandeel met overgewicht vrij stabiel. Percentage volwassenen dat (bijna) dagelijks alcohol gebruikt vrij stabiel. Groei zorgvraag zal waarschijnlijk minder groot zijn dan toename aantal ouderen. Onderzoek: afname 'probleemrijke' jongeren; instanties: meer probleemjongeren in beeld. Aandeel cliënten maatschappelijk werk stabiel. 	<ul style="list-style-type: none"> Relatief veel softdrugsgebruik en overmatig alcoholgebruik bij Nijmeegse jeugd. Groei hulpvraag bij jongeren in regio vanwege problematisch cannabisgebruik. Veel jongeren en volwassenen eten te weinig groente en fruit.
	<ul style="list-style-type: none"> Percentage rokers licht afgenomen. Lichte vooruitgang voedingsgewoontes jongeren. 	<ul style="list-style-type: none"> Toename percentage onder behandeling van medisch specialist. Lichte toename percentage GGz-clënten. Tevredenheid bij Wmo-clënten op aantal punten afgenomen. 	

onderwijs en kinderopvang	<ul style="list-style-type: none"> Ruime meerderheid ouders tevreden over basisonderwijs. Veel Nijmeegse kinderen gaan naar havo of vwo. HAN en Radboud Universiteit groeien gestaag. 	<ul style="list-style-type: none"> Meer gebruik kinderopvang, minder gebruik peuterspeelzalen. Vooraf opleidingsniveau ouders beïnvloedt Cito-score. Verdeling basisscholieren over stad verschuift. 	<ul style="list-style-type: none"> Bijna 20% peuters buiten beeld: is bereik taalstimulering voldoende? Nijmeegse kinderen met lage startkansen halen lagere cito-scores dan vergelijkbare Nederlandse kinderen. 5 basisscholen verloren in 5 jaar kwart leerlingaantal. 30% basisscholieren gaat naar verder weg gelegen school. Bezoek speciaal onderwijs hoger dan landelijk, in aandachtsgebieden veel hoger. Op MBO meer voortijdig schoolverlaten en verzuim dan landelijk. Op VO en MBO meer voortijdig schoolverlaten onder leerlingen uit Nijmegen dan onder leerlingen uit regio.
		<ul style="list-style-type: none"> Sterke oververtegenwoordiging allochtonen op 5 basisscholen. Nijmegen heeft, net als vergelijkbare steden, hoger aandeel leerlingen met lage startkansen (20%) dan landelijk (15%). 	

cultuur	<ul style="list-style-type: none"> Cultuurdeelname blijft in het algemeen hoog. Groei percentage jongeren dat deelneemt aan cultuureducatie. Aantal voorstellingen in en bezoeken aan gesubsidieerde podia toegenomen. Hoge waardering voor aanbod podia. 	<ul style="list-style-type: none"> Een derde in vrije tijd met kunstzinnige activiteiten bezig. Cultuurdeelname hangt sterk met opleidingsniveau samen (relatief veel hoogopgeleiden in Nijmegen). 	<ul style="list-style-type: none"> Afname bibliotheekbezoek, met name bij jongvolwassenen.
	<ul style="list-style-type: none"> Jaarlijks geven podiabezoekers circa 6,5 miljoen euro in de stad uit (exclusief uitgaven in de podia). 		

	positief	neutraal	negatief
sport	<ul style="list-style-type: none"> ■ Groei sportdeelname bij jongeren en volwassenen. ■ Sportdeelname relatief sterk toegenomen bij doelgroepen sportstimulering. ■ Tevredenheid over gemeentelijke sportaccommodaties toegenomen. ■ Deelnemers naschools sportaanbod veelal tevreden over geboden activiteiten. ■ Hardloopevenementen groeien door. ■ Hoge waardering voor loopevenementen. ■ Cruyff Courts worden veel gebruikt ■ Bereik sport- en speelplekken toegenomen. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Aandeel sportclubleden even hoog als in stedelijke gebieden. ■ Sportdeelname hangt sterk met opleidingsniveau samen (relatief veel hoogopgeleiden in Nijmegen). 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Tekort aan vrijwilligers bij clubs nog steeds groot. ■ Weinig allochtone meisjes en vrouwen lid van sportclub.
		<ul style="list-style-type: none"> ■ Aandeel volwassenen dat lid van sportclub is licht afgenomen. ■ Deel clubs verwacht financiële problemen ten gevolge van economische crisis. 	
	<ul style="list-style-type: none"> ■ Aandeel sporters iets hoger dan landelijk. ■ Meerderheid van clubs is tevreden over samenwerking met partners. 		
woningmarkt	<ul style="list-style-type: none"> ■ Gunstige gemiddelde waardering eigen woning. ■ Grote herstructureringsprojecten zorgen voor opwaardering buurt. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Veel bereikbare woningen, maar ook grote groep die daar aanspraak op maakt. ■ Ook in toekomst flinke nieuwbouwproductie nodig: 13.000 tot 2020, waarvan helft laagbouw. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Door crisis flinke terugval in verkoop nieuwbouw en bestaande bouw, net als landelijk. ■ Slaagkansen op huurmarkt op laagste niveau in 10 jaar. ■ Slaagkansen starters nog steeds veel lager dan van doorstromers.
sociale omgeving	<ul style="list-style-type: none"> ■ Meeste mensen hebben voldoende contacten. ■ Meeste mensen zijn zelfredzaam. ■ Ruime acceptatie van homoseksualiteit. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bijna een derde doet mee aan buurtactiviteiten. ■ Weinig spanningen rondom integratie. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ In enkele wijken veel overlast van jongeren.
	<ul style="list-style-type: none"> ■ Gehechtheid aan buurt blijft op zelfde niveau. ■ Stijging scores sociaal klimaat in aandachtsgebieden. ■ Stijging aantal mensen dat zich als vrijwilliger inzet. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Relatief weinig bezoek aan wijkcentra. ■ Relatief lage maatschappelijke participatie bij laagopgeleiden. ■ Stagnatie sociaaleconomische ontwikkeling bij laagopgeleide migranten. ■ Tegenvallende effecten inburgering. 	

	positief	neutraal	negatief
veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> ■ Verdere afname onveiligheidsgevoelens, zowel in het algemeen als in de eigen buurt. ■ Afname woning- en auto-inbraken. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Overlastbeleving constant gebleven. ■ Aantal vernielingen stabiel gebleven. ■ Inbraakrisico en geweldsaangiften vergelijkbaar met andere steden. ■ Wisselende resultaten jongerenoverlast-projecten. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Lichte toename overlastmeldingen, inclusief jongerenoverlast. ■ In enkele wijken ernstige jongerenoverlast. ■ Aanwezigheid loverboypraktijken.
	<ul style="list-style-type: none"> ■ Na stijging in 2007 daling geweldsdelicten in 2008 en lichte daling geweldserving. ■ Eerste positieve effecten veelplegeeraanpak. ■ Meldingen drugoverlast iets teruggelopen. ■ Geen sprake van drugstoerisme. ■ Overlast tippelzone en multifunctioneel centrum beperkt. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Er blijft veel huiselijk geweld gemeld worden, maar aantal meldingen daalt wel. ■ Sterke afname fietsdiefstallen in 2007; toename in 2008. 	

	positief	neutraal	negatief
fysieke leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> ■ Meer Nijmegenaren vinden de eigen buurt schoon, vooral in Oud-West. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ontevredenheid over groen in buurt heeft meer te maken met hoeveelheid groen dan met onderhoud ervan. 	
	<ul style="list-style-type: none"> ■ Aantal Nijmegenaren dat de stad mooi, schoon en groen vindt blijft op peil. ■ Herinrichting vijvers in Dukenburg en Lindenholt gunstig beoordeeld. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Toename aantal klachten m.b.t. straatonderhoud. ■ Inzet van burgers voor onderhoud buurt blijft laag. 	

	positief	neutraal	negatief
milieu	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ervaren stankoverlast in buurt fors afgenomen. ■ Afname ervaren gezondheidsklachten t.g.v. stankoverlast. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Aandeel adressen met een duurzaam energie-contract komt overeen met landelijke beeld. 	
	<ul style="list-style-type: none"> ■ Verwachting: in 2010 normen luchtkwaliteit op bijna alle plekken gehaald. ■ Geluidsoverlast in buurt in algemeen afgenomen. ■ Afname ervaren gezondheidsklachten t.g.v. geluidsoverlast. ■ Inzameling huishoudelijk afval bij decentrale brengsystemen stijgt. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Voor enkele plekken overschrijdingen van normen luchtkwaliteit berekend. ■ Geluidsoverlast door burens neemt toe. ■ Op 3 op de 10 adressen waar milieuproblemen worden genoemd is men bezorgd hierdoor gezondheidsklachten te krijgen. ■ 'Druk verkeer/luchtvervuiling door verkeer' en 'zwerfvuil' blijven de meest genoemde milieuproblemen in buurt. 	

	positief	neutraal	negatief
verkeer en vervoer	<ul style="list-style-type: none"> Fietsgebruik in woon-werkverkeer fors gestegen. 	<ul style="list-style-type: none"> Verkeersoverlast in buurt stabiel. Invloed van spits op bereikbaarheid stad gemiddeld t.o.v. andere steden. 	<ul style="list-style-type: none"> Het blijft druk op de Nijmeegse hoofd-wegen. Nijmegenaren en binnenstadbezoekers geven onvoldoende voor bereikbaarheid stad met auto.
	<ul style="list-style-type: none"> Langzaam verkeer (te voet, fiets) in stadscentrumbezoek blijft hoog. Dalende trend verkeersongevallen. 	<ul style="list-style-type: none"> Veel burgers blijven verkeersproblemen (bereikbaarheid, doorstroming, verkeersonveiligheid, parkeren) zien als met voorrang door gemeente aan te pakken problemen. 	
toerisme	<ul style="list-style-type: none"> Groot bestedings- en werkgelegenheids-effect in de stad. Positief toeristisch imago. Sterke combi stad en regio. Sterk in evenementen. Groei in hotelovernachtingen 1999-2007. Toename diversiteit overnachtingsmogelijkheden door groei B&B-sector. 		<ul style="list-style-type: none"> Zwak in (dag)attracties. Krimp in overnachtingen na midden 2007. Hotelcapaciteit stad klein en dalend. Recessie-effecten in zakelijke markt.
jeugd	<ul style="list-style-type: none"> Toename tevredenheid over contact met ouders. Positiever oordeel over woonbuurt. Minder pestgedrag op basisscholen. Afname zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit. Beweging in algemeen en sportdeelname in bijzonder toegenomen. Bereik sport- en speelplekken toegenomen. Groei percentage jongeren dat deelneemt aan cultuureducatie. Afname percentage alcoholgebruikers. 	<ul style="list-style-type: none"> Toename tevredenheid jeugdvoorzieningen, maar behoefte aan extra voorzieningen blijft. Onderzoek: afname 'probleemrijke' jongeren; instanties: meer probleemjongeren in beeld. In sommige gebieden afname jongerenoverlast, in andere gebieden toename. Meeste jongeren voelen zich gezond, wel heeft circa 5% zware psychische problemen. Aandeel met overgewicht vrij stabiel. 	<ul style="list-style-type: none"> In enkele wijken veel overlast van jongeren. Meer burgers noemen jongerenoverlast als aanpakprioriteit voor gemeente. Toename aantal jeugdige verdachten. Relatief veel niet-westerse allochtonen onder verdachten. Toename jeugdwerkloosheid. Veel spijbelaars en schooluitval op MBO. Relatief veel overmatig alcoholgebruik. Relatief veel softdrugsgebruik en groei hulpvraag vanwege problematisch cannabisgebruik. Vaker ongezond gedrag bij VMBO-leerlingen. Afname van bibliotheekbezoek.
	<ul style="list-style-type: none"> Lichte afname spijbelgedrag. Lichte afname aandeel rokers. 		
ouderen	<ul style="list-style-type: none"> Deel ouderen is "vitale senior": actief, gezond, kapitaalkrachtig. Ouderen doen het meest aan vrijwilligerswerk. 	<ul style="list-style-type: none"> Afgelopen 10 jaar toename 55-64-jarigen, komende jaren groei 65-69-jarigen. Nog weinig niet-westerse ouderen. Steeds minder ouderen in tehuizen (van 1.800 in 1999 naar 1.500 in 2009). Woonservice-appartementen nemen langzaam taak van verzorgingshuizen over. Groei zorgbehoefte zal voorlopig kleiner zijn dan groei ouderen. 	<ul style="list-style-type: none"> Deel ouderen heeft laag inkomen, lage opleiding, slechte gezondheid, loopt risico op vereenzaming en heeft zorg nodig. 20% ouderen heeft matige of slechte gezondheid.

Bijlage 2: vergelijking tussen stadsdelen per thema

thema	indicator	NIJMEGEN	Nijmegen-Centrum	Nijmegen-Oost	
imago stad, buurt en bestuur	% gehecht aan Nijmegen	84	87	87	
	rapportcijfer buurt	7,5	7,6	7,9	
	% vindt dat buurt vooruit is gegaan	21	24	17	
	% vindt dat buurt achteruit is gegaan	12	9	5	
	% gemeente heeft voldoende aandacht voor buurtproblemen	37	44	43	
	% gemeente heeft te weinig aandacht voor buurtproblemen	42	35	34	
	<i>bij voorrang aan te pakken buurtproblemen:</i>				
	schoonhouden buurt	20	11	18	
	verkeersproblematiek	18	18	17	
	jongerenproblematiek	16	11	8	
	parkeerproblemen	13	28	17	
	veiligheid, criminaliteit	10	27	8	
	onderhoud wegen	9	5	8	
	groen	8	5	8	
	sfeer	6	4	3	
	overlast	6	22	4	
	bevolking	% 0-14-jarigen	15	4	11
% ouder dan 64 jaar		13	9	12	
% niet-westerse allochtonen		12	6	6	
sociaal-economisch profiel	% WWB-ers onder 15-64-jarigen	3,0	3,3	1,8	
	% in gesubsidieerde arbeid onder 15-64-jarigen	0,9	0,9	0,6	
	% sociaal-economische status is hoog	17	12	28	
	% sociaal-economische status is laag	6	2	1	
gezondheid en zorg	% voelt zich goed gezond	80	85	85	
	% voelde zich in voorgaande 3 maanden meestal gelukkig	85	91	85	
	% cliënten maatschappelijk werk	1,1	0,8	0,7	
	% cliënten geestelijke gezondheidszorg	3,4	2,5	3,2	
	% zorgt goed voor zichzelf	95	96	97	
onderwijs en kinderopvang	% lage startkansen (gewichtleerlingen)	18	6	3	
	gemiddelde citoscore	535,1	539,3	539,6	
	% basisschoolleerlingen in groep 8 met advies lager dan vmbo-t/havo	38	31	19	
	% op havo/vwo van leerlingen in derde leerjaar	50	50	71	
	% voorbijlopers (basisonderwijs)	30	34	32	
	% tevreden over basisonderwijs in de buurt	89	85	93	
cultuur	% bezoekt culturele voorstellingen	61	77	78	
	% maakt gebruik van bibliotheek	38	43	41	
	% beoefent in vrije tijd kunstzinnige activiteit	36	40	45	
	% volgt les in kunstzinnige activiteit (inclusief buiten de Lindenberg)	7	9	9	

Nijmegen- Oud-West	Nijmegen- Nieuw-West	Nijmegen- Midden	Nijmegen- Zuid	Dukenburg	Lindenholt	Nijmegen- Noord
86	85	87	83	81	76	74
7,1	7,2	7,5	7,4	7,4	7,4	7,7
29	18	23	21	21	23	17
15	13	9	20	18	13	10
38	31	39	35	33	31	36
44	44	40	45	48	44	43
21	22	23	19	22	27	9
18	21	26	15	13	10	36
21	24	11	19	23	19	18
12	8	11	10	9	13	14
15	10	11	10	9	8	2
5	6	9	15	12	11	2
6	6	8	10	8	10	7
7	6	6	9	7	11	6
5	5	4	5	6	4	3
14	15	15	14	16	19	26
10	17	13	21	17	6	6
16	17	10	13	19	16	7
4,9	3,7	2,5	3,1	4,2	2,9	0,8
1,4	1,0	0,7	1,1	1,0	0,7	0,3
14	13	21	9	14	13	26
15	6	5	6	9	6	3
72	82	83	75	74	80	86
81	86	88	80	86	87	88
1,4	1,1	0,8	1,1	1,3	1,3	1,1
3,7	3,7	3,0	3,6	3,9	3,7	1,7
95	94	94	93	95	95	97
64	32	11	35	25	22	3
531,1	535,1	537,9	534,7	531,8	531,7	538,3
60	46	25	38	50	54	23
28	41	63	43	41	44	55
48	38	29	42	32	16	10
85	91	89	84	87	96	86
62	55	64	48	50	48	68
31	32	46	33	36	38	46
35	30	42	29	33	29	32
8	6	11	5	7	7	4

thema	indicator	NIJMEGEN	Nijmegen-Centrum	Nijmegen-Oost
sport	% sport wekelijks	58	62	66
	% lid van sportclub	23	25	30
	% actief als vrijwilliger in de sport	6	5	7
woningmarkt	rapportcijfer woning	7,7	7,5	7,8
	% laagbouwwoningen	58	13	45
	% huurwoningen	55	65	42
	gemiddelde WOZ-waarde (x 1000 euro)	222,6	221,4	301,4
sociale omgeving, integratie en participatie	schaalscore sociaal klimaat in buurt (hoe hoger, des te gunstiger)	6,3	5,4	6,9
	% gehecht aan buurt	67	68	79
	% voelt zich medeverantwoordelijk voor leefbaarheid buurt	85	82	89
	% neemt deel aan buurtactiviteiten	31	24	37
	% bezoekt regelmatig wijkcentrum in woonomgeving	9	5	6
	% verricht vrijwilligerswerk	30	29	35
	% verhouding tussen allochtonen en autochtonen in buurt is goed	58	64	71
	% ziet positieve kanten aanwezigheid allochtonen in buurt	45	47	60
	% ziet negatieve kanten aanwezigheid allochtonen in buurt	29	22	21
veiligheid	schaal vermogensdelicten (hoe lager, des te gunstiger)	3,7	5,0	3,6
	schaal dreigende situaties (hoe lager des te gunstiger)	0,9	3,2	0,9
	schaal overlast (hoe lager, des te gunstiger)	2,2	3,8	1,9
	% aangifte woninginbraak (gepercenteerd op woningvoorraad)	1,3	1,6	1,3
	% aangifte agressie (gepercenteerd op bevolking)	0,9	4,4	0,4
	% vaak onveiligheidsgevoelens in eigen buurt	3	1	2
fysieke leef-omgeving	% vindt buurt schoon	80	82	89
	% vindt dat in buurt veel vernield wordt	13	21	4
	schaal verloedering (hoe lager, des te gunstiger)	3,6	3,8	2,9
	% tevreden onderhoud wegen en fietspaden in buurt	56	70	65
	% tevreden over groenvoorzieningen in buurt	75	65	79
milieu	% ervaart geluidsoverlast in buurt	46	67	49
	% ervaart stankoverlast in buurt	22	26	16
verkeer en vervoer	schaal ervaren verkeersproblemen in buurt (hoe lager, des te gunstiger)	2,6	3,4	2,4
	% tevreden over openbaar vervoer in buurt	86	94	85
	% tevreden over parkeergelegenheid in buurt	62	33	64
jeugd	schaal houding t.o.v. jongeren (hoe hoger, des te gunstiger)	6,6	5,8	7,1
	schaal voorzieningen voor jongeren in buurt (hoe hoger, des te gunstiger)	3,8	4,3	4,1
	% tevreden over speelmogelijkheden voor kinderen in buurt	70	44	79
	% vaak overlast van jongeren	9	21	5

Nijmegen- Oud-West	Nijmegen- Nieuw-West	Nijmegen- Midden	Nijmegen- Zuid	Dukenburg	Lindenholt	Nijmegen- Noord
50	53	64	58	47	55	61
19	21	30	19	15	24	24
2	6	7	5	4	6	6
7,5	7,6	7,6	7,6	7,6	7,8	8,0
64	53	58	65	58	84	94
66	57	52	65	67	45	30
184,8	191,9	228,8	203,8	174,1	199,3	287,3
6,0	6,1	6,5	6,2	6,2	6,1	7,0
59	59	70	65	62	61	70
79	81	82	89	83	85	94
27	28	43	24	23	25	56
8	8	8	10	12	6	24
21	33	32	29	28	28	27
56	50	56	53	48	64	75
47	42	52	36	41	42	38
30	35	30	36	32	26	9
3,7	3,8	3,9	3,6	3,9	3,5	1,8
1,3	0,8	0,9	0,7	0,9	0,7	0,2
2,3	2,2	2,0	2,2	2,5	2,2	1,4
1,5	2,0	1,7	0,7	1,2	1,1	1,1
0,9	0,8	1,0	0,6	1,0	0,8	0,3
4	5	2	3	3	1	1
72	78	81	79	72	73	94
17	17	9	16	16	20	5
3,8	3,5	3,6	3,8	4,2	4,3	2,4
67	53	55	38	45	55	75
58	79	76	80	78	76	72
43	46	45	41	44	48	34
33	23	14	18	22	36	18
2,8	2,8	2,4	2,5	2,7	2,5	1,9
89	87	92	90	82	81	67
61	69	66	67	69	57	55
6,3	6,1	7,1	6,4	6,4	6,7	7,1
3,8	4,0	3,9	3,9	3,2	3,7	3,6
63	73	72	72	59	75	82
8	11	6	9	11	8	5

Bijlage 3: stedenvergelijking per thema

thema	indicator	Nijmegen
bevolking	% 55 jaar en ouder	25,2
	grijze druk (verhouding 65+-ers t.o.v. productieve bevolkingsgroep 20-64 jr)	20,0
	% niet-westerse allochtonen	12,3
 sociaal-economisch profiel	aandeel werkzame beroepsbevolking in potentiële beroepsbevolking	64,7
	% hoogopgeleiden in beroepsbevolking	51
	aantal WWB-uitkeringen per 1000 huishoudens	60
	ontwikkeling aantal bijstandsuitkeringen in periode 2003-2008 (in %)	-26
	aantal WW-uitkeringen per 1000 inwoners 15-64 jaar	17
	aantal AO-uitkeringen per 1000 inwoners 15-64 jaar	67
	gemiddeld inkomen per inwoner (x 1.000 euro)	12,6
	huishoudens rond het sociaal minimum (tot 105% boven het minimum)	12,4
stadseconomie	ontwikkeling aantal banen in periode 2004-2008 (in %)	+7
	% werknemers in commerciële dienstverlening	41
	% werknemers in niet-commerciële dienstverlening	44
	% werknemers in nijverheid en energievoorziening	14
verkeer en vervoer	aantal motorvoertuigen per huishouden	0,93
	positie in ranglijst bereikbaarheid van werk vanuit de gemeente per auto (1)	31
	positie in ranglijst bereikbaarheid van werk vanuit de gemeente per OV (1)	30
woningmarkt	gemiddelde woningwaarde (x 1000 euro)	215
	% koopwoningen	42,1
	% sociale huurwoningen	42,9
veiligheid	positie in ranglijst gemeentelijke veiligheidsindex (2)	13
	ingezeten verdachten per 10000 inwoners van 12 jaar en ouder	199
	aantal aangiftes woninginbraak per 100 woningen	1,3
	aantal geweldsdelicten per 1000 inwoners	8,7
zorg	% 0-17-jarigen in jeugdzorg	2,2
	% wanbetalers zorgverzekeringswet in bevolking 18 jaar en ouder	2
onderwijs	% derdeklassers in het voortgezet onderwijs dat op havo of vwo zit	52

(1) hoe hoger des te meer banen zijn er binnen acceptabele reistijd vanuit de stad te bereiken

(2) hoe lager, des te gunstiger

	Arnhem	Apeldoorn	Breda	Den Bosch	Enschede	Groningen	Haarlem	Leiden	Maastricht
	24,4	30,6	27,8	26,7	26,7	21,8	28,0	23,8	32,1
	19,2	27,2	24,9	21,6	22,9	16,4	24,2	18,1	28,5
	17,7	7,1	10,6	10,3	14,6	9,7	13,5	14,8	7,5
	65,6	65,9	69,4	68,2	60,1	59,8	68,5	66,6	59,0
	43	34	45	39	30	49	42	55	42
	75	34	44	41	64	69	35	43	49
	-22	-20	-21	-28	-17	-17	-24	-21	-21
	20	14	17	18	21	16	13	13	23
	78	84	59	80	93	59	86	57	98
	12,8	13,4	13,8	13,9	11,5	12,3	14,2	13,7	12,5
	13,1	6,9	9,2	8,9	12,1	13,5	9,3	9,9	12,2
	+4	+6	+6	+7	+2	+4	+2	+9	-2
	48	44	50	57	44	48	46	41	50
	40	40	35	31	39	41	41	47	37
	12	16	14	12	17	11	13	12	13
	0,76	1,06	1,69	1,10	0,84	0,60	0,79	0,71	0,72
	27	32	26	22	48	45	19	13	47
	18	31	28	15	44	42	12	8	48
	188	253	243	254	172	169	239	234	202
	42,8	59,3	56,5	50,3	50,4	40,6	52,8	50,7	43,6
	40,0	31,8	30,6	37,5	41,0	42,4	34,1	35,5	27,0
	10	55	12	4	77	24	57	43	6
	222	155	154	192	184	208	163	198	165
	1,1		1,7		1,2	1,9	0,9		
	10,4		8,6		7,6	10,0	8,0		
	1,8	1,8	2,1	2,7	2,1	2,1	1,0	2,5	2,8
	4				3	2			2
	44				40	48			49

Bijlage 4: nadere toelichting op totstandkoming Stads- en Wijkmonitor

■ De Stads- en Wijkmonitor als tweejaarlijkse samenvattende thermometer

Voor het maken en evalueren van gemeentelijk beleid is veel informatie nodig. Ten behoeve van dat beleid verzamelt de afdeling Onderzoek en Statistiek (O&S) basisinformatie over beleidsthema's, doelgroepen en deelgebieden in de stad. Dat doen we door het bijhouden van statistieken, het afnemen van enquêtes (onder meer de tweejaarlijkse Stadspeiling onder de Nijmeegse volwassenen) en kwalitatief onderzoek onder mensen die veel van ontwikkelingen binnen de wijken afweten. Daarnaast verricht O&S beleidsevaluaties, behoeftesonderzoek en klantenonderzoek. Dit alles leidt tot een breed scala aan statistieken en onderzoeksrapporten van belang voor de in de Stadsbegroting opgenomen beleidsprogramma's.

In 2002 ontstond behoefte aan een samenvattend beeld van alle door O&S verzamelde informatie, met aandacht voor de verbandingen tussen de verschillende onderzoeksresultaten. Het college gaf toen de opdracht om te monitoren hoe de stad en de wijken zich ontwikkelen. Dat leidde tot de tweejaarlijkse Stads- en Wijkmonitor, waarvan dit de 4e editie is.

■ Stadspeiling en kwalitatief onderzoek in wijken belangrijke informatiebronnen

Een belangrijk onderdeel van het werk van O&S is het peilen van meningen, ervaringen en behoeften van de Nijmeegse bevolking of deelgroepen daarbinnen. Het grootste onderzoek onder Nijmeegse burgers is de tweejaarlijkse Stadspeiling. Bij die peiling stellen we een grote groep volwassenen vragen over thema's als leefbaarheid, veiligheid, participatie, integratie en vrijetijdsbesteding. De Stadspeiling 2009 is gehouden in de periode januari - juni 2009. Daarbij zijn extra enquêtes afgenomen in 18 aandachtsgebieden: de gebieden die bij eerdere edities van de Stads- en Wijkmonitor relatief veel problemen en achterstanden te zien gaven en die via het wijkbeleid speciale aandacht krijgen. Deels gaat het om wijken, deels om buurten binnen wijken.

In totaal zijn ruim 3.800 enquêtes afgenomen.

Voor een goed beeld van de stand van zaken in de wijken zijn niet alleen bewoners geënquêteerd en statistieken verzameld; ook zijn per stadsdeel 40 tot 50 daar werkzame personen benaderd. Het gaat om mensen werkzaam binnen zorginstellingen, politie, corporaties, gemeente, scholen, kerken en bewonersgroepen. We vroegen hen zich via een vragenlijst per mail uit te laten over de ontwikkelingen, problemen en kansen binnen de wijken waar ze actief zijn.

Met betrekking tot de Nijmeegse jeugd zijn de Jeugdmonitor en E-MOVO belangrijke informatiebronnen. De Jeugdmonitor, uitgevoerd door O&S, geeft een beeld van de leefwerelden (buurt, school, thuis), vrijetijdsbesteding en behoeften van jongeren. E-MOVO, uitgevoerd door de GGD, geeft een beeld

van hun gezondheid en leefstijl. Deze elkaar aanvullende onderzoeken vonden eind 2007/begin 2008 plaats.

■ Vergelijking met andere steden

In de Stads- en Wijkmonitor vergelijken we Nijmegen met 9 steden, die qua bevolkingsaantal niet te veel van Nijmegen verschillen en/of die relatief dicht bij Nijmegen in de buurt liggen en/of die net als Nijmegen veel studenten herbergen: Apeldoorn, Arnhem, Breda, Den Bosch, Enschede, Groningen, Haarlem, Leiden en Maastricht. Daarbij zijn we afhankelijk van de beschikbaarheid van actuele cijfers.

■ Veel extra informatie op internet

In de voorgaande rapportage hebben we de meest opvallende ontwikkelingen in de stad en in de wijken beschreven. Daarnaast zijn er per thema en stadsdeel meer uitgebreide teksten geschreven. U vindt ze op de gemeentelijke website via "www.nijmegen.nl > Wonen & leven > Onderzoek & Cijfers".

Bij de thematische teksten gaat het om de volgende 'hoofdstukken':

- imago stad, buurt en bestuur
- bevolking
- sociaal-economisch profiel
- stadseconomie
- gezondheid en zorg
- onderwijs en kinderopvang
- cultuur
- sport
- woningmarkt
- sociale omgeving, integratie en participatie
- veiligheid
- fysieke leefomgeving
- milieu
- verkeer en vervoer
- toerisme
- jeugd
- ouderen

De stadsdeeltteksten behandelen de situatie en ontwikkelingen van de 9 stadsdelen die we in Nijmegen kennen:

- Nijmegen-Centrum
- Nijmegen-Oost
- Nijmegen-Oud-West
- Nijmegen-Nieuw-West
- Nijmegen-Midden
- Nijmegen-Zuid
- Dukenburg
- Lindenholt
- Nijmegen-Noord

De *thematische* teksten kunt op twee plaatsen op “Onderzoek en Cijfers” vinden: gebundeld tot een “*deel Stad*” en bij de *themapagina*’s.

Ook de stadsdeelteksten kunt u op twee plaatsen vinden: gebundeld tot een “*deel Wijk*” op “Onderzoek en Cijfers” en de afzonderlijke teksten op “*Uw wijk*” (ook onder “Wonen & leven”).

In de teksten over de stadsdelen wordt onder meer ingezoomd op de stand van zaken in aandachtsgebieden.

Voor alle stadsdelen en wijken presenteren we voor verschillende thema’s een aantal indicatoren, waarbij het meest recente cijfer is vergeleken met het cijfer van enkele jaren geleden.

Mocht u na het lezen van deze publicatie en/of de aanvullende teksten behoefte hebben aan specifieke informatie, dan kunt u deze zoeken op “Onderzoek & Cijfers” (onder Wonen & leven). Daar kunt u onder meer “*Stadsgetallen*” aanklikken voor statistieken over diverse thema’s. Veel statistieken zijn per stadsdeel en per wijk beschikbaar. Ook kunt u onderzoeksthema’s aanklikken om inzage te krijgen in onze onderzoeksrapporten.

